

REPETITIO BREVIS,
SIMPLEX ET PERSPICUA OR-
THODOXAE CONFESSIONIS, QUAM
amplectuntur Ecclesiæ Principatus Anhal-
tini in aliquot articulis, inter nonnul-
los hoc tempore controuersis.

ITEM

DE MYSTERIO INCARNATIO-
nis Verbi & vnionis hypostaticæ, contra Vbiqui-
tatem, & realem communicatio-
nem Idiomatum,

ASSERTIO CATHOLICA

*Extracta super fundamentum S. literarum, iuxta consensum
totius orthodoxæ antiquitatis, & Scholasticorum since-
riorum, cum quibus consentit & Lutherus, ubi hunc locum
ex professo & solidè tractat.*

NEAPOLITANASIMIRIANA,
In Officina Matthæi Harnisch.

c15. 15. Lxxx1.

LETTER TO BREVIS.

THEOLOGY OF THE REFORMATION.

OF THE REFORMATION OF THE REFORMATION.

OF THE REFORMATION OF THE REFORMATION.

OF THE REFORMATION OF THE REFORMATION.

OF THE REFORMATION OF THE REFORMATION.

OF THE REFORMATION OF THE REFORMATION.

OF THE REFORMATION OF THE REFORMATION.

OF THE REFORMATION OF THE REFORMATION.

OF THE REFORMATION OF THE REFORMATION.

OF THE REFORMATION OF THE REFORMATION.

OF THE REFORMATION OF THE REFORMATION.

OF THE REFORMATION OF THE REFORMATION.

OF THE REFORMATION OF THE REFORMATION.

OF THE REFORMATION OF THE REFORMATION.

OF THE REFORMATION OF THE REFORMATION.

OF THE REFORMATION OF THE REFORMATION.

OF THE REFORMATION OF THE REFORMATION.

OF THE REFORMATION OF THE REFORMATION.

OF THE REFORMATION OF THE REFORMATION.

OF THE REFORMATION OF THE REFORMATION.

OF THE REFORMATION OF THE REFORMATION.

OF THE REFORMATION OF THE REFORMATION.

OF THE REFORMATION OF THE REFORMATION.

OF THE REFORMATION OF THE REFORMATION.

OF THE REFORMATION OF THE REFORMATION.

3

Typographus lectori Salutem.

LNCIDI fortè fortuna in pagellas, recitantes Confessionem à Theologis Ecclesiæ Anhaltinæ, anno 79, mense Martio, in conuentu Cassellano Theologis Hassis, vt intellexi, & legatis reliquis exhibitam. Quas cùm vel hoc nomine maximo perire non possem non probare, quòd de summis fidei Christianæ articulis sententias veras, atque orthodoxas non tantùm perspicua breuitate, verùm etiam debita cum modestia, & sine animorum acerbitate, omissis pungendi alios aculeis, piè recitari, & rotundè explicari perspicerem: Visus mihi fui operæ pretium facturus, si easdem typis illustrarem, & vt publici vsu essent, in lucem ederem. Quamquam autem fieri posset, vt autores istius Confessionis hisce turbulentis temporibus editionem suspendi, & differri maluissent: tamen rogarim, ne molestè ferant, orthodoxæ & Catholicæ veritatis potio rem me rationem habuisse, quàm vt ipsorum priùs consensum de publicatione expecterim. Interest enim Ecclesiæ, cuius ciuem esse, teste Basilio, vnica laus est, veritatem omnibus modis illustrari: Nec video, quisnam iure offendi hac opera mea possit, cùm autores ipsi sine præiudicio omnium rectè iudicantium censuræ suas sententias piè subiiciant. Quinetiam exemplum tractandi arduum hoc religionis negotium *vid. rad. dy*, hinc alij capere poterunt: nedum nescio quo zelo inflammati, veritatis assertores videri volunt, occultam naturæ feritatem prodant, atque ita veritatem causæ vel euertant feri, vel turpi cæcorum affectuum impotentia polluant.

Sed te pie & candide Lector, pro æquitate, quæ Christianos decet, etiam atque etiam rogatum volo, cùm si-

4
nem consilij atque instituti mei intelligas, sinistrè ne ac-
cipias, quæ dextrè porrigo. Vale.

Anno Confessionis Catholicæ.

Salvator noster VerVs DeVs, &
VerVs homo est.

Anhal.

Anhaltinorum præfatio.

GRAVISSIMUM extat præceptum Zachar. 3. quod in primis Christiana fidei consortes obligat: ut veritatem & pacem colamus. Quemadmodum enim sine pace, seu consensu eorum, qui veram Dei agnitionem profitentur, non potest Ecclesia congregatio durare, sed tristes tandem dissipatio sequitur: ita veritas, solida pacis fundamentum est: & omnis pacificatio, spectans præsertim ad fidem & conscientiam, irrita esse solet, quæ super veritate (soli autem Dei verbum est æterna, & immota veritas) non extruitur.

Inuocamus igitur Filium Dei Dominum nostrum Iesum Christum, qui non tantum salutifera pacis instaurator & autor est, sed etiam ipsa est via, veritas ac vita, ut sanctificet nos in veritate verbi sui: Et hæc duo summa bona, puritatem incorruptam doctrinæ Euangelij, piamque animorum consensionem, inter nos perpetuo tueatur. ac conseruet, & procul ab Ecclesia, quam sibi in hac mundi senectâ colligit, diabolus mendacem & homicidam repellat.

Sicut autem hæc preces exaudiri à Filio Dei minimè dubitamus, cum & ipse, ut summus noster sacerdos, ardentissima hæc vota pro nobis faciat: Sancte Pater conserva eos in nomine tuo, quos Tu mihi dedisti, ut unum sint, sicut & nos unum sumus &c. Ita ne quis dubitet de studio nostro circumsumum Christiana pacis vinculum, ut illud, quantum in nobis est, sartum rectè custodiamus, & quasi de manu in manum fideliter ad posteram propagemus, quæ poterimus perspicuitate, & breuitate recitabimus summam doctrinam, quam Dei ineffabili gratia semper amplexi, ad extremum usque vitalitum, Duce eiusdem Spiritu, piè & constanter retinebimus, in qua eius confessione placidè obdormiscentes, cælitus reuersuro generis nostri Seruatori hilari olim fronte obviam ibimus.

*Neg, verò nouam hic Confessionem proferemus, sed de prae-
pui tantum articulis repetemus sententiam nostram, ab omni-
bus piis, inde usq, ab initio repurgata Euangelij doctrina, imò
quamdiu Ecclesia fuit, unanimi semper consensu, etsi alius plus, a-
liis minus à Deo lucis contigit, agnitam & approbatam. Nemini
tamen quicquam à nobis praescriptum volumus, neminem odio
prosequimur, neminem pungimus, nedum ut quempiam damne-
mus. Liberum sanè, per nos quidem, suum cuique iudicium esto.
Vni enim, eidemq, cuius omnes serui sumus, stabit quisq, cadetue,
Domino. Tantum nobis etiam conscientia maneat integra liber-
tas, ut in nostris Ecclesiis, quae verbo Dei ἀνάλογα esse firmis ad-
ducti Scripturae testimoniis persuasum habemus, inuentis & pla-
citis hominum anteferre liceat.*

*Si quid autem, praeter nostram opinionem, obscurius adhuc
videatur alicui, ne propterea in suspicionem, quisquis sit, rapiat
quasumus. Quin potius explicationem petat, ad quam pro mu-
tua, quae inter Christianos vigere debet, caritate, nos ultro & pro-
lixè, quoties opus fuerit, quàm promptissimos & exquisitos offe-
rimus. Interea Lectores oramus, ut in iudicando candorem,
piis mentibus dignum, adhibeant. Omnes enim ex parte cognosci-
mus, & videre est, etiam optimos aliquin, ac doctissimos viros,
alios aurum, argentum & gemmas: Alios ligna, stipulas & fa-
num uni illi, solidoq, fundamento superadificare. Scimus diffi-
cilem & periculosam esse veritatis confessionem, sed & cultum Deo
gratum esse scimus, sapius repetere veram doctrinae explicatio-
nem, & nostra nostrorumq, flagitat necessitas, ut in his turbis,
& opinionum confusionibus, ob posteritatem praesertim, ortho-
doxa fidei testimonium perhibeamus. Cumq, velit Deus, esse in
Ecclesia iudices, ad tales viros, qui intelligunt controuersias, se-
riamq, veritatis inuestigationem cum pacis studio coniungunt,
nec sophismatum praestigias amant, pie promouamus, ac talium
solloquia exoptamus.*

Postquam

Postquam igitur, inenarrabili Dei Optimi Maximi beneficio, lux veritatis iam olim ex densissimis tenebris emerisset, & in prima Germania patria nostra, illuxit, gratis mentibus hanc Dei erga nos clementiam predicamus, & ingenuè profitemur, nos aliam nec agnoscere, nec approbare seu fidem, seu religionem, quàm quæ sacra Scriptura Canonis, hoc est, scriptis Prophetis & Apostolicis, in natiuo Spiritus sancti auctoris intellectu, verè cõgruit. Hanc unicam fidei, cultuum, & morum amussim, hanc normam statuimus, ad quam, tanquam ad Lydium lapidem, omnia examinamus & probamus.

Quicquid igitur ab hac aeterna, & immota veritatis regula discrepat, id sine respectu & affectu, in nullius hominis vel odiũ, vel gratiam repudiamus. Quicquid autem huic *ἀνάλογο* est, recipimus, memores seuerissimæ obligationis: In præceptis meis ambulate, Ne quid vel addideris, vel demeris. Hunc audite &c. Deinde, ut ab omnibus corruptelis, & fanaticorum opinionibus toto pectore abhorremus: Sic obuiis vniuersis amplexamur orthodoxa fidei explicationem in symbolis receptis, Apostolico, Niceno & Athanasiano, inq̃ decretis Conciliorum, Antiocheni contra Samosatenum, Niceni contra Arium, Constantinopolitani contra Macedonium, Ephesini contra Nestorium, Chalcedonensis cõtra Eutychem, & similibus, quæ publico Ecclesiæ calculo sunt approbata, dilucidè comprehensam.

Tertio nominatim subscribimus Confessione, inuictissimo Imperatori Carolo V. Casari Augusto, in comitiis Augusta anno Christi M.D.XXX. exhibita, ut videlicet anno sequenti, unà cum Apologia Vitebergæ in lucẽ est edita: utq̃ paulò explicatior postea anno X.L. iterata: & deniq̃ publico Saxonicarum Ecclesiarum nomine anno L.I. ut Synodo Tridentina exhiberetur, repetita fuit. Nullam enim in his diuersitatem ad res ipsas & fundamentum fidei quod attinet, agnoscimus, sed vnã, eandemq̃ Confessionem nostrarum Ecclesiarum toties iteratam, repetitam & illustratam esse, discretè affirmamus. Quam & Illustrissimi Electores,

ac Principes, anno LXL. Numburga sua manu subscriptam, non tantum unanimi consensu, tanquam fidei sua symbolum approbarunt, verum etiam Caesarea Maiestati publico Protestantium nomine demum exhibendam ablegarunt: Et in omnibus synodis, ac colloquiis, Maiores atq. praeceptores nostri, aduersus Pontificios constanter professi sunt, ac pie defenderunt: & huc usq. in omnium manibus publice ac priuatim, Deus clementer conseruauit. Nec potuit hac ipsa Confessionis Carolo V. semel exhibitae vel iteratio, vel repetitio, in facere pacificationis Passauiensis non comprehendi, cum tum temporis sola ferè extaret, & in omnium manibus versaretur.

Quarto grata mente approbamus orthodoxa fidei consensum, articulis Schmalcaldicis anno xxxvii. repetitum, & in primis libellos Catecheticos Lutheri, cum quibus Corporis doctrina Philippi Melanthonis diuinum opus ita congruit, ut quasi florum verticem decerpas, & medullam repurgata per Lutherum fidei illustri methodo proponas, inq. communem omnium cuiuscunq. captus usum mirabili simplicitate, & dexterrima perspicuitate transferas.

Inter cetera deniq. beneficia, quibus affatim Deus Optimus Maximus inclytum ducatum Anhaltinum cumulauit, nequaquam silentio pratercundum existimamus, quod ex Illustrissima Ascaniorum familia, laudatissimum iam olim Principem Georgium statim sub renascentis Euangelij aurora excitauit, veritatis repurgata testem, assertorem & Antistitem, ingenij vbertate, iudicij grauitate, zeli puritate, constantia nobilitate, eloquentia flumine, officij sedulitate, vitæq. sanctitate ornatissimum. Quale pietatis exemplum (absit inuidia dicto) nulla prater Ascaniorum familiam, allegare stirps illustris & Regia potest. Huius igitur tanti Theologi scripta planè aurea & Principe Christiano dignissima, quibus diuinitus accensam fidei orthodoxa lucem non arubnis vix voce illustrare, & subditorum animis paternè instillare,

illare, adq̃ posteros piè & feliciter propagare, debito reuerentia
tali veneramur. Cumq̃ arctissimum eidem per totius vitæ cur
riculum, non tantum cum Luthero, quo familiarissimè usus est;
sed vel maximè cum Philippo, qui cum eiusdem aliquando ca
lumnia virus expertus fuit, amicitia fædus intercesserit: non ad
mittimus inter hæc Ecclesia nouissimi seculi lumina ullam, ad
doctrina fundamentum quod attinet, discrepantia, ne dum dis
cessionis suspicionem. Sed ut in illorum: ita etiam in huius diui
ni Ascaniorum Esra sapientissimis monumētis ita acquiescimus,
ut omnia ipsorum dicta & scripta secundum fidei analogiam, ad
sacra Scriptura Canonem piè examinemus, dextrè interprete
mur, & fideliter amplexemur. Quemadmodum procul dubio
nec aliter pro insucata, qua ceteris praluxerunt, pietate sua, fue
runt affecti: nec in contrariam partem quicquam statuendi, pro
grauis sua modestia, cogitationem ullam in animum induxerunt.
Id quod iure aspergendum hic duximus, contra quorundam (ni
hil tamen cuiusquam existimationi detractum volumus) intem
periem, nescio quid pro quo excerpentium, & mirabiles, ni ma
ius absurdissimas inde paradoxorum consequentias extruentiū.

Vt autem unicam tantum agnoscimus normam, ad quam re
liqua, sicut dictum est, omnia examinanda iudicamus: Ita ma
gni quidem facimus, & tanquam singularia Ecclesia lumina, co
limus illos ipsos viros summos, Lutherum, Philippum, Georgium
Anhaltinum, & horum similes, pietate, doctrina, zeloq̃ excellen
tes: Quorum fideli ministerio suam DEVS Ecclesiam, hoc no
uissimo mundi seculo, repurgauit & instaurauit: Quorum etiam
cum reuerentia memoriam seruamus, & præclaris illorum lucu
brationibus, ut iam dictum est, piè fruimur: sed ab unico tamen
Iesu Christo, Salvatore nostro, Christiani denominari, & esse cu
pimus, cum nec alius, ut victima, pro nobis in crucem suffixus
sit, nec in alterius nomen baptizati simus, & eam fidem, atque
doctrinam, corde sincero, & clara voce profiteamur, quam ex so

lius Iesu Christi mandato Apostoli tradiderunt, Martyres roborauerunt, omnesq; fideles in hunc usq; diem constanter tuentur.

Hac itaq; praefati, in nomine sanctae indiuiduae Trinitatis, Dei Patris, Filij & Spiritus sancti, iam accedimus ad explicandam simplicem fidei nostra sententiam, de iis Christiana religionis capitibus, quae hodie in controuersiam apud nonnullos venerunt. Iterum autem rogamus omnes Lectores, ut in iudicando candorem adhibeant, conuenientem iis, qui nobiscum se pretioso Iesu Christi sanguine redemptos pie gloriantur. Nequaquam enim augere dissidia cupimus, sed potius, si vel cum vita nostra dispendio praestare id possemus, sanare vulnera Ecclesiae, quantum in nobis est, studemus.

Ideoq; breuiter, & modeste, nostram sententiam repetemus: Doceri, ac cedere parati, si quisquam saniora & planiora, ex verbo Dei proferat.

De

De peccato Originis.

DE peccato originis perspicuè affirmamus, nos retinere consensum veræ Ecclesiæ Dei, inde vsque à primis Patribus, Prophetis & Apostolis traditum. Et disertè fatemur, maiorem esse huius mali atrocitatem, quàm vt mente assequi, ne dum verbis eloqui, in hac infirmitate possimus. Ideoque cum Scriptura loquimur, quæ peccatum *ἀνομιαν* esse definit, hoc est, quicquid est cōtrarium iustitiæ Dei, cuius norma est Decalogus, obligans vel ad perfectam obedientiam, vel ad æternam pœnam, vtrq; hæc definitio complectitur omnē immunditiem seu inobedientiam, repugnantem voluntati diuinæ in Lege expressæ, tam originalem, quàm actua-lem: Ita peccatum originis est reatus non tantum propter lapsum primorum parentum, sed etiam propter hanc ipsam deprauationem, quæ lapsum illum sequuta est, & nobiscum nascitur: omnesq; homines, naturali ordine progenitos, facit obnoxios iræ Dei, & dignos æterna damnatione, nisi fiat remissio propter Mediatorem. Deprauatio enim ista nequaquam res levis, sed omnium virium in hominis natura post lapsum tristissima & horrenda confusio, seu *ἀνία* est, nimirum densissima caligo, & dubitationes mentis, ac priuatio lucis, firmæque agnitionis Dei, quæ in nobis fulsisset: auersio voluntatis à Deo, expers timoris, fidei & dilectionis Dei, & contumacia cordis repugnās legi mentis, deniq; omnis illa immundities, prauæque inclinationes quæ nobiscum nascuntur: & hominem non esse templum Dei, sed carere gloria innocentiae, & gratia præsentiae Dei, massamque ream esse, & miserrimam sine Deo & iustitia, inimicam Deo, & damnatam à Deo.

Sicut autem à tanti mali extenuatione, qualem Pelagius & Monachi finxerunt, tota mente abhorremus: Itaque etiam detestamur contrariam Manichæorum blasphemiam, de binis cœternis principiis, bono & malo: & improbamus hyperbolen eorum, qui ex peccato faciunt substantiam, cum Apostolo disertè peccatum non sit substantia, sed *κακὸν παρακείμενον*, id est, malum, substantiæ adiacens. Ro. 7. Vbi id ipsum, malam concupiscentiā appellat: Et Eph. 4. iisdem nobiscum verbis describit, quòd sit vanitas mentis, tenebris obscuratus intellectus, ignorantia hærens in nobis & cæcitas cordis. Quid? quòd omnis substantia Deum habet autorem: & Filius Dei nobis secundum naturam assumptam reuera consubstantialis, expers tamen peccati est: & hæc ipsa massa nostra, peccato penitus olim abolito, resuscitabitur ad vitam æternam.

Ersi igitur hoc malū tenacissimè inhæret toti substantiæ, seu naturæ hominis, & vnà cum substantia propagatur in posteros, natura corrupta gignente ex se corruptam, sicut dicitur in psalmo, Ecce in iniquitatibus cōceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea: tamen peccatum nec pars est substantiæ, nec per se subsistit. Quid ergo dicendum? Respondet Basilus, Malum, nequaquam essentiam viuentem, animaque præditam esse, sed affectionem animæ virtuti contrariam, desidiosam & inertibus, propterea quòd à bono deciderunt, ingenitam ac inditam. Hom. 2. Hexaem. Et memorabilis est Damasceni sententia lib. 4. fidei orthodoxæ cap. 21: Malitia neque substantia est, neque substantiæ idioma, seu proprium, sed accidens, id est, ex eo, quod secundum naturam, in id, quod præter naturam, voluntaria auersio, quod quidem est peccatum. Vnde & Catechumeni nominatim huius olim erroris refutationem symbolo inserebant, teste Nazianzeno in sacrum baptismum.

De

De conuersione hominis.

ETIAM hinc perpetuum veræ Ecclesiæ consensum tuemur, & distinctione utimur. Alia enim quaestio est, quid homo non renatus in rebus spiritualibus ex se, aut suis viribus possit. Alia, quomodo ad Deum conuertatur.

Ad priorem expedita responsio est contra Pelagianos, qui in immensum amplificat vires humanas, & extenuat beneficia Filij Dei, ac Spiritus sancti: & voluntati hominis tribuunt efficaciam sine Spiritu sancto. Horum errorem vehementer improbamus. Nihil enim omnino ex se, aut suis viribus potest in rebus spiritualibus homo non renatus, iuxta dicta, Iohan. 1: Qui non ex sanguinibus &c. sed ex Deo nati sunt.

Iohan. 15: Sine me nihil potestis facere. 1. Corinth. 2: Animalis homo non percipit ea, quæ sunt Spiritus Dei, stultitia enim est illi.

Genes. 6: Omnis formatio cogitationum cordis humana vana, & mala est omni tempore, id est, ea, quæ format ipsa natura cordis, non DEVS, vana & mala sunt.

Iohan. 8: Si vos Filius liberauerit, verè liberi eritis.

Augustinus de nouo Cantico cap. 8: Quid enim valeat liberum arbitrium non adiutum, in ipso Adamo demonstratum est. Ad malum sufficit sibi: ad bonum, non, nisi adiuetur à Deo.

Item de peccatorum meritis, & remissione, lib. 2. cap. 11: Laborant homines inuenire in nostra voluntate, quid boni sit nostrum, quod nobis non sit ex Deo. Et quomodo inueniri possit, ignoro.

Nominamus autem res spirituales verum timorē Dei,

veram fidem, inuocationem & dilectionem Dei, adeoque
interiorem obedientiam debitam legi Dei: Et hos motus
interiores ab externa disciplina, seu iustitia carnis, distin-
guimus. Manifestissimum est igitur, non posse deponi vi-
ribus naturalibus *atrazias*, quæ nobiscum nascitur, & ne qui-
dem inchoare posse hominem, sibi relictum, interiorem
nouitatem præceptam in Lege Dei: Tantum abest, ut ex
se, aut suis viribus, sine Euangelio, & sine Spiritu sancto, ad
Deum se ipsum conuertere possit. Quomodo igitur sit
conuersio?

Ut autem priorem quaestionem Pelagianis & Monachis:
ita hanc Manichæis & Enthusiastis, opponimus. Semper
enim Ecclesiam hi duo exercitus circumsident: Responde-
mus igitur: Cum nihil aliud sit conuersio, quam fides in
Christum, viuificans corda in doloribus inferorum: fides
autem, quæ solius Dei donum est, sit ex auditu, auditus
per verbum Dei, alium quidem Sanctificatorem, præter
Dei Spiritum, haud agnoscimus (sanctificationem enim,
seu conuersionem nostram, solius Christi merito, & Spi-
ritus sancti efficaciam, in solidum ascribimus) seruato tamen
ordine diuinitus sancito & reuelato, ut verbum Dei audia-
mus & discamus, nec indulgeamus diffidentiam. Totum
enim opus conuersionis ab initio usque ad finem, estque
manetque solius Dei beneficium, sicut Propheta clamat:
Conuerte me Domine, & conuertar: Quia tu Dominus
Deus meus. Postquam enim conuertisti me, egi poeniten-
tiam.

Verum obseruato, minimeque inuerso & neglecto, seu
repudiato ordine, quem Deus ipse sanxit, ut in nobis fiat
conuersio, Spiritu sancto per verbum auditum, seu lectum
& cogitatum, trahente ac mouente voluntatem ne repu-
gnet, neve expectet coactionem, sed ut abiiciat peccata
contra

contra conscientiam, & comes fiat Spiritus sancti eam ducentis, vt Rom. 8. dicitur. Nam donec omnino repugnat voluntas Deo trahenti, nulla fit conuersio. Et si perpetuo recideret oblatum beneficium, nunquam acciperet Spiritum adoptionis filiorum, quo clamamus, Abba Pater.

Ideo semper Ecclesiæ nostræ docuerūt, in conuersione hominis concurrere hæc tria: verbū Dei, Spiritū sanctū, quem Pater & Filius mittunt, vt accendat nostra corda, & trahat per verbum, voluntatis denique, per verbi meditationem diuinitus mota, assensum. Nec quicquam hæc doctrina detrahit gloriæ Dei, cuius potius erga nos ineffabilem clementiam & misericordiam, suauissimè illustrat: habetque testimonium veritatis apud pios in quotidianis poenitentiae exercitiis. Continuat enim conuersio per totum vitæ huius curriculum, & non nisi in altera vita perfectio sanctis continget. Eodemque modo incoatur, quo continuatur accrescit: neque per momentaneam gratiæ impressionem, qualem Enthusiastæ fingunt, initium conuersionis seu renouationis nostræ, à continuis poenitentiae exercitiis diuellendum, aut separandum est.

Ordinatur autem à verbo, non ratione dignitatis, sed ratione ordinis diuinitus, vt dictum est, sanciti. Et ipse sanè concurrentium ordo testatur, quòd hæc doctrina Spiritus sancti efficaciam nihil prorsus derogat, cum voluntatis assensum præcedat saltem ordine (licet tempore concurrant) sanctificatoris motus, trahentis nos, sed per verbum. Non enim agit Spiritus sanctus, vt in statua: sed concurrunt mens, cogitans verbum Dei, & voluntas amplectens seu assentiens, non quidem suis viribus, verum adiuta, vel porius tracta per verbum à Spiritu sancto, & accensa, vt fiant opera salutaria, iuxta illud Prosperi: Libertate agimus, sed libertate redempta.

Et si igitur fatemur, valde multa fieri à solo Deo in collectione & gubernatione Ecclesiæ: & in omnibus sanctis multos esse magnos dolores de peccatis, pœnisque propriis ac publicis: & rursus mirandas consolationes, motusque singulares in actionibus, quæ sunt propriæ vocationum vniuscuiusque: Item multas mirandas liberationes & euentus, in quibus **DEVS** multa sic agit, vt voluntas humana se tantum, vt subiectum patiens, habeat: sicut etiam in conuersione, respectu meriti, verè nos habemus purè passiuè, & in peccatis mortui sumus, oppressi tyrannide Diaboli, rei quæ iræ Dei: tamen, vt de communibus exercitiis fidei & inuocationis, Paulus inquit: *Mente seruo legi Dei: sicut aliter procul dubio sanctificamur ad vitam spiritualem, quàm olim nostri cineres in hanc vitalem auram reuocabuntur.* Neque enim sine lucta fit conuersio, quæ & cum lucta incipit, & in lucta crescit: vt voluntas humana, quatenus sanari coepit, non est otiosa, sed comes Spiritus sancti, agentis per verbum: nec, cum adiuuuatur seu trahitur à Spiritu sancto, habeat se vt trūcus, aut scopulus.

Cum quæ conuersionis subiectum sit cor hominis, quod sic conditum est, & ad hunc finem renascitur ac sanctificatur, vt non vi, sed verbo regatur: fieri non potest, quin peritineas verbi contemptores suapte culpa pereant, iuxta comminationes: *Quia repulisti scientiam, repellam te. Quia noluisti, erit domus vestra deserta. Percutiet te Dominus amentia & furore mentis. Ecce sto ante ostium, & pulso. Videte quomodo audiat. Hodie, si vocem eius audieritis, nolite obturare corda vestra. Item, quoties volui, at tu noluisti &c.* Rectè enim Augustinus: *Magna gratiæ commendatio: Nemo venit, nisi tractus &c.* Semel, inquit, accipe, & intellige. Nō traheris? ora vt traharis. Quid hîc dicimus fratres? Si trahimur ad Christum, ergo inuiti credimus?

ad idoneum. Ergo violentia adhibetur, non voluntas excita-
tur. Intrare quisquam Ecclesiam potest nolens, accedere
ad altare potest nolens, credere non potest, nisi volens. Si
corpore crederetur, fieret in nolentibus. Apostolum audi
dicentem: Corde creditur ad iustitiam &c. Noli cogitare,
ne inuitum trahi. Trahitur animus & amore.

Item: Quomodo voluntate credo, si trahor? Ego dico,
parum est voluntate, etiam voluptate traheris. Quid est
trahi voluptate? Delectare in Domino, & dabit tibi peti-
tiones cordis tui. Hæc ille tractatu 26. in Iohannem.

Idem de Spiritu & litera cap. 34: Profecto & ipsum velle
credere Deus operatur in homine & in omnibus miseri-
cordia eius præuenit nos: cōsentire autem vocationi Dei,
vel ab ea dissentire, propriæ voluntatis est. Quæ res non
solum non infirmat, quod dictum est: Quid enim habes
quod non accepisti? verum etiam confirmat. Accipere
quippe, & habere anima non potest dona, de quibus hoc
audit; nisi consentiēdo. Ac per hoc, quid habeat, & quid
accipiat, Dei est: Accipere autem & habere, utique acci-
pientis & habentis est.

Congruunt huc etiam veterum dicta (quæ dextrè intel-
lecta plana sunt, & nihil habent impietatis) præeunte gra-
tia, comitante voluntate. Tantum velis, & Deus præoccur-
rit. Item: Trahit Deus, sed volentem trahit. Nolentem præ-
uenit Deus, ut velit: volentem subsequitur, ne frustra velit.
Item: liberum arbitrium est in homine renascente, quate-
nus sanari cœpit, facultas applicandi se ad gratiam, id est,
audiendi promissionem, & assentiendi, & abiiciendi pec-
cata contra conscientiam, vel, ut à Petro Lombardo defi-
nitur lib. 2. distincti. 24: Liberum arbitrium est facultas ra-
tionis & voluntatis (in homine nimirum, qui iam regene-
rari cœpit) qua bonum eligitur assistente gratia; vel ma-
lum, eadem desistente.

Et Nazianzenus verecundè loquens de voluntate, sic ait: Omne bonum opus à Deo est, datur autem vocatis, adeoque annuentibus. Orditur à verbo. Vocari & trahi inquit voluntatem, quæ non expectet coactionem, sed repugnet dubitationi, & luctetur, vt promissioni assentiat. Hoc cum sit, nihilominus conuersio manet Dei opus, non hominis.

Vt enim in gubernatione locomotiua, quam Deus in homine grauissimas ob causas post lapsum voluit adhuc aliquomodo esse reliquam, naturam neruorum à se creatam nequaquam destruit, aut debilitat, sed potius in sanctis cogitatione verbi adiuuat & confirmat: ita in conuersione hominem psychicum, vt Paulus loquitur, non redigit Spiritus sanctus in naturam brutam, nec tractat, vt rem inanimatam, nec extinguit facultates animæ à se creatas, sed potius ad cōuersionis nostræ diuinum suum opus perficiendum, & nos ad sanctificationem resuscitandos, iisdem tanquam organis à se conditis, atque ipsa regeneratione instaurari & sanctificari incipientibus vtitur. Imò, vt abusu membrorum tam interiorum quàm exteriorum seuerissimè prohibet: Ita verum ac legitimum eorundem vsum à nobis seriò requirit, iuxta illud Rom. 6: Admouete membra vestra arma iustitiæ Deo.

I I I.

De iustificatione hominis coram Deo.

QVINTVM dulcissimus est articulus: Credo remissionem peccatorum. Cum enim omnes natura simus rei iræ Dei, & ex Lege in conspectu Dei nullus homo iustus sit: manifestum est, iustificare iuxta doctrinam Euangelij propriè respicere gratuitam

mitam culpæ poenæque æternæ, remissionem seu condonationem, & significare, ex reo non reum facere. Nam hoc agitur in veris doloribus, quæritur remissio peccatorum, & reconciliatio, sicut Propheta clamat: Saluum me fac propter misericordiam tuam.

Erãd hoc caput, tanquam ad finem potissimum, referuntur omnes articuli fidei nostræ, qui recitantur in symbolo. Ideo enim credimus, Christum Deum & hominem natum esse ex virgine, crucifixum & resuscitatum, ut per & propter eum accipiamus remissionem peccatorum, & vitam æternam.

Est igitur nostra coram Deo iustificatio nihil aliud, quam gratuita peccatorum propter solius Christi meritum remissio, reconciliatio cum Deo, imputatio iustitiæ, & acceptatio ad vitam æternam. Quæ sic accipitur cum homo in veris doloribus & paoribus conscientie sustentat se voce Euangelij, & fide intuetur Mediatorem, hoc est, cum in contritione audit promissionem Euangelij propriam, de Filio Dei, Domino nostro Iesu Christo, qui constitutus est Mediator, Propitiator, Redemptor, Iustificator & Saluator: ac propter hunc Mediatorem, Deum & hominem, non tantum aliis, sed sibi etiam GRATIS, fide peccata remitti statuit propter misericordiam.

Hac fide cum erigitur homo, certum est ei donari remissionem peccatorum, & reconciliationem, & imputationem iustitiæ, & effici eum hæredem vitæ æternæ: simulque viuificari per Filium Dei, & accipere donationem Spiritus sancti GRATIS, sola fide, non propter propriam dignitatem, seu propter virtutes proprias, aut propria opera seu merita: sed solius Iesu Christi merito & efficacia.

Quamquam autem simul inchoatur nouitas. tamen nequaquam persona coram Deo iusta est in hac vita propter

nonas qualitates, sed propter ipsum Mediatorem, passum, resuscitatum, regnātem, deprecantem pro nobis, nos ob-
umbrantem & viuificantem, non enim desinit Filius esse
Mediator. Et cum perpetuò hæreant in nobis reliquie pec-
catorum, tenenda est hæc consolatio, perpetuò placere
personam propter Filium, imputata nobis ipsius iustitia
seu obediētia & merito, iuxta dicta Psal. 32: Beati, quorum
remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata. Be-
atus vir, cui non imputauit Dominus peccatum. Et pro
hoc orabunt omnes sancti.

Act. 10: Huic omnes Prophetæ testimonium perhibēt,
remissionem peccatorum accipere per nomē eius omnes,
qui credunt in eum.

Act. 4: Nec enim aliud nomen est sub cælo datum ho-
minibus, per quod oporteat nos saluos fieri.

Rom. 3: Iustificamur gratis, gratia ipsius per redemptio-
nem, quæ facta est in Christo Iesu, quem proposuit Deus
propitiatorem, in sanguine eius per fidem.

Eph. 2: Gratia saluati estis per fidem, & hoc non ex vo-
bis: Dei enim donū est, non ex operibus, ne quis gloriatur.

Basilii in concione de humilitate: Qui gloriatur, in
Dōmino gloriatur, dicens, quòd Christus nobis factus sit à
Deo sapientia, iustitia & sanctificatio, sicut scriptum est:
Qui gloriatur, in Domino gloriatur. Hæc est enim perfe-
cta & integra gloriatio in Deo, quando neque propter iu-
stitiam suam quisquam effertur, sed agnoscit, se indigere
vera iustitia, fide autem SOLA in Christum iustificari.

Hilarius in Matth. cap. 8: Mouet Scribas remissum ab
homine peccatum, hominem enim tantum in Iesu Chri-
sto contuebantur, & remissum ab eo, quod Lex laxare non
poterat, Fides enim SOLA iustificat.

Ambrosius in Paulum 1. Corinth. 1: Hoc constitutum
est

Deo, ut qui credit in Christum, saluus sit sine opere,
SOLA fide, gratis accipiens remissionem peccatorum.

Chrysost. hom. 7. ad Rom. Si fide, tanquam opere iustificemur, esset operis nostri iustitia, sed iam nobis imputatur iustitia Dei. Fides autem, quæ apprehendit iustitiam Dei, SOLA iustificat, quia solummodo ex fide nobis imputatur iustitia.

(August. psal. 88: E fide enim vivimus, & de fide dictum est: Fide mundans corda eorum. Et quia SOLA fides Christi mundat, non credentes in Christum soluti sunt ab emundatione.

IIII.

De bonis operibus.

BONA opera, tam interiora, quam exteriora, nominamus, quæ congruunt cum præceptis Decalogi. Vult enim Deus & fidem & opera, regi suo verbo. Ideo tenenda est norma de bonis operibus interioribus & exterioribus, quæ continetur in Decalogo rectè intellecto, iuxta regulam: Quæ præcipit DEVS, hæc sanctè cogita. Item: In præceptis meis ambulate, & facite ea. Hæc opera interiora & exteriora, fiunt cultus Dei, cum fiunt in fide, & referuntur ad hunc finem, ut Deus hac obedientia celebretur. Placet enim hæc incoata obedientia, non propter sui perfectionem, seu dignitatem, cum sit adhuc multis inquinata sordibus, sed propter Mediatorem, in quo sumus Deo reconciliati; sicut scriptum est: Offerite Deo hostias spirituales, placentes Deo propter Iesum Christum.

Est autem non est extenuandum peccatum, quod reliquum est in Sanctis in hac vita, quod, quò magis proficiunt

pij, magis agnoscunt & deplorant: tamen ipsa vox diuina discernit peccata. Manent enim peccata in Sanctis, donec in hac lachrymarum valle obambulant, sed non ea, quæ sunt contra conscientiam. Ideo dicitur: Retinere fidem & bonam conscientiam. Nec est in sanctis defensio idolorum, latris & erroris, qui pugnat cum fundamento, id est, qui delet articulum fidei, siue fiat ea defensio ab intelligente, siue a non intelligente, præsertim si fiat pertinaciter. Qui enim in doctrina Christi non manet, Deum non habet. 2. Iohan. 1.

Et si igitur nec usurpamus, nec defendimus hanc propositionem: Bona opera sunt necessaria ad salutem: Quia hac additione AD SALUTEM intelligitur meritum, quod soli Mediatori competit. Et expressè reiicimus Pontificios, qui dicunt, se bonis operibus mereri vitam æternam, contra dictum Pauli: Donum Dei est vita æterna: tamen vera est, & constanter retinenda doctrina, quod in hac vita nouæ obedientiæ incoatio necessaria sit. Quia hic ordo diuinus & immutabilis est, vt creatura rationalis Deo creatori obediat. Nec potest vera fides cum proposito peccandi coniuncta esse. Nec ideo sustinuit ineffabiles dolores in agone & morte, Filius Dei, vt homo furente laxet frænum cupiditatis, cum potius venerit ad destruendû opera Diaboli, & merito & efficacia sua.

Nec exclusiua (sola fide, sine operibus, gratis) proposito nouæ obedientiæ opponi debent, vt vel non adsit, vel non sequatur: cum tantum operum fiduciam & gloriationem excludant: Nam meritum, seu causa iustificationis, transfertur a nostris operibus ad Mediatorem, vt sit beneficium certum, non vt ipsi nihil agamus: sed multo magis, vt sciamus, quomodo in tanta infirmitate qualiscunque nostra obedientia Deo placeat,

1. Ioh. 3: Qui facit peccatum ex Diabolo est.

Rom. 8: Debitor es sumus, non carni, vt secundum carnem viuamus.

Item: Si quis Spiritum Christi non habet, hic non est eius.

Gal. 5: Talia facientes, regnum Dei non possidebunt.

Eph. 5: Nemo vos seducat inanibus verbis, propter hæc enim venit ira Dei in filios diffidentiar.

1. Timoth. 1: Milita bonam militiam, retinens fidem & bonam conscientiam.

Matth. 5: Luceat lux vestra coram hominibus, vt videant vestra bona opera, & glorificetur per ea Pater vester coelestis.

1. Iohan. 4: Et nos DEBEMVS nos mutuò diligere.

Nazianzen. Fides sine operibus mortua est, vt & opera sine fide.

Luth. in Postill. maioribus de Euangelio Ascensionis: fol. 94. b. Fides non opera, sed meritum excludit.

V.

De discrimine Legis & Euangelij.

AD hoc necessaria est vera cognitio discriminis inter Legem & Euangelium, vt hoc amisso, nec quid sit Ecclesia Dei, nec quomodo differat ab Ethnica sapientia, nec quomodo detur remissio peccatorum, nec quæ sint beneficia Filij Dei, intelligi possit. Præter alias autem valde illustres differentias ex ratione noticiarum, forma promissionum, objectis, & effectis seu finibus sapienter petitis: toto etiam genere differunt Lex & Euangelium. Quia manifestum est, aliud esse æternam & immotam normam iustitiæ in mente diuina,

præcipientem integram obediētiā, & simpliciter ac immutabiliter dampnantem non habentes integram obediētiā, omni prorsus in æternum spe veniæ præcisa: Et aliud concionem non tantum mitigantem hunc rigorem, lapsisque spem veniæ aperientem, verum etiam modum, viamque seu ordinem, post lapsum, amissam Dei gratiam recuperandi, suavisissime commonstrantem.

Cum ergo Lex utranque per se ignoret, & gratiæ promissionem, & modum redeundi in gratiam: aptè complexus est Christus summam Evangelij, Lucæ ultimo, iubens prædicari in NOMINE SVO pœnitentiam & remissionem peccatorum. Nec in hac definitione improprie vox Evangelij ponitur, cum utrumque velit annuntiari in NOMINE SVO, hoc est, propter suum officium, ad quod nominatim venit in hunc mundum.

Ut autem officium Mediatoris, nomenque Christi crucifixi & resuscitati, ministerio Legis per se, id est, sine Euāgelij interpretatione, proculdubio ignotum est; (nisi quæ enim in Lege sine declaratione Evangelij mentio vlla sit officij, causæ missionis, & beneficiorum Filij, sed tantum in Evangelio.) Ita Filius Dei suum ministerium, quod postea commendavit Apostolis, propriissime describit *Matt. 9.* cum se venisse affirmat, ut vocaret peccatores ad pœnitentiam, hoc est, ut alibi explicat, ad euāgelizandum pauperibus. Ac Petrus dulcissime inquit, Christum resuscitatum & exaltatum esse dextra Dei, atque constitutum à Deo Salvatorem ad dandam pœnitentiam ac remissionem peccatorum. Vnde consequitur, & vim Legis, & officium Mediatoris, adeoque virtutem mortis & resurrectionis Christi obscurari, denique hæc ipsa doctrinæ capita periculose confundi, nisi Euāgelium proprie loquendo proficemur esse vocem promissionis gratiæ, simul prædicantis pœni-

pœnitentiam, hoc est, præcipientis salutem ad Deum
 conuersionem, quam Apostoli nominant ^{metænoia}, cuius
 partes sunt I. Contritio ex Lege, sed temperata balsamo
 Euangelij, sine quo timor seculis existit, qui est fuga & fre-
 mitus aduersus Deum. Lex enim per se est tantum ministe-
 rium æternæ damnationis & mortis. II. Fiducia in Chri-
 stum ex solo Euangelio, quod est ministerium Spiritus ac
 vitæ, adeoque potentia Dei ad salutem omni credenti.
 III. Sequitur noua obedientia, tanquam indiuidua co-
 mes fidei, seu pœnitentiæ fructus, constituens tertiam con-
 uersionis partem, cuius quidem norma Lex manet. Quo-
 modo verò in hac tanta naturæ humanæ infirmitate, con-
 iuncta cum tantis Diaboli insidiis, & tanta periculorum
 mole, quæ vitæ ac vocationis nostræ cursum miris modis
 impediunt & perturbant, vel inchoari queat, vel tot ad-
 huc inquinata sordibus Deo placeat, sola rursus Euangelij
diuina commonstrat.

Ordinur igitur conciones pœnitentiæ à Lege, sed tem-
 perata voce Euangelij: ne videlicet ex agnitione peccato-
 rum, quæ per Legem reuelantur, ruamus in peccatum illud
 summum, maximum, vltimum, & nulla satisfactione pi-
 dum in tota æternitate, in contemptum, inquam, Media-
 toris, incredulitatem & desperationem. Quod peccatum
 Legi, rationi & conscientiæ nostræ per se ignorissimum,
 ex solo Euangelio patet & agnoscitur, iuxta dicta: Quic-
 quid non est ex fide, scilicet in Christum Mediatorem, pec-
 catum est. Spiritus sanctus arguet mundum de peccato,
 quod non credunt in Me.

Qui credit in Filium, habet vitam æternam, Qui non cre-
 dit, ira Dei manet super eum.

Item: Qui credit in Filium, non iudicatur: Qui autem
 non credit, iam iudicatus est.

Quæ voces, vt simul dulcissimas promissiones credentibus in Mediatorem, atquæ severissimas comminationes, perseverantibus in Mediatoris ignoratione & contemptu, proponunt: Ita tunc contradictionis implicatione non possunt ad Legem potius, quæ tantum arguit & damnat, quam ad Euangelium, referri: Quod simul cum arguit, lapso ad Mediatorem, cuius in christum vera fide apprehendi vult, inuitat, & à desperatione, quam Lex urget, auertit: monstratque ideo Deum concludere omnes sub peccatis, non vt secundum Legis rigorem ad æternas pœnas damnet, sed vt omnium in Christo, qui Legis impletio est, misereatur: vnde dulcissimum ad inenarrabile temperamentum iustitiæ & misericordiæ in Deo, Legi per se rursus ignotum, relucet: Quomodo enim propriè Mediatoris contemptum Lex argueret, quem perse ignorat? Aut si propriè etiam incredulitatem in Christum, vt cætera peccata, Lex coarguit, quomodo vel ante, vel post lapsum, primis parentibus, nondum ex sinu Patris Euangelio per Filium reuelato, cum totius Legis, præsertim ante lapsum cognitionem haberent, mysterium de mittendo Mediatore absconditum esse omnino potuit?

Ratum igitur & firmum manet: tantum eam partem doctrinæ Christianæ docere remissionem peccatorum, quæ docet poenitentiam: & inuitare ad poenitentiam esse eiusdem generis, cuius est spem veniæ proponere. Iuxta æternum & immutabile decretum diuini iuramenti, quod certum est, non esse legale concionem, sed Euangelicam: & quidem vtriusque partis tam poenitentiae, quam remissionis peccatorum suauissimam copulatiuam Vno

Ego, nolo mortem peccatoris, sed ut conuer-
satur & viuat.

De usu Legis.

VM. in hac vita maneant etiam in renatis peccati reliquiae, & procul omnes à perfecta cum Archetypo conformitate, hoc est, à perfecta dilectione Dei, & proximi, ex quibus quasi principis Decalogi Lex nata est, absimus: nec velit nisi secundum normam præscriptam Deus coli. Has igitur & alias ob causas firmiter statuimus, quod vox Legis nequaquam aboleri, aut conticescere debeat, sed perpetuò extare, atque exaudiri in toto genere humano, & in primis sonare in Ecclesia, iuxta seuerissimum mandatum, quod nominatim Ecclesiam obligat. Deut. 6: Ac ues Legem Filiis tuis. Ac ne quis frustra uel editam, uel conseruatam Legem putet, profitemur Legis usum esse triplicem.

Primum nominamus pedagogicum seu politicum, qui ad omnes homines pertinet, etiam non renatos & Ethnicos. Obligat enim omnes, ne ruant contra externam disciplinam, & sancit poenas etiam corporales in hac vita aduersus eos, qui admittunt externa delicta, quas Deus uel per Magistratū, uel aliis modis, sumit de fontibus. De quo usu dicitur 1. Timoth. 1: Lex posita est iniustis, inobsequentibus, impiis, peccatoribus, sceleratis & contaminatis, mendacibus, periuris &c.

Alter usus spiritualis est, uidelicet iudicium uniuersale, accusans totam deprauationem, & peccata interiora & exteriora in hominibus, quæcunque pugnant cum Lege Dei, iuxta dicta: Lex iram operatur. Per Legem cognitio peccati. Aculeus mortis peccatum est, potentia peccati Lex est, id est, Legis sententia horrendum est iudicium, quo Deus ostendit in corde peccatoris horribilem suam iram

aduersus peccatum, cuius sensus ipsa morte corporis acerbior cruciatus in conscientia est, adeoque initium æternarum poenarum, nisi voce Euangelij per Filium Dei homo liberetur. Et hic vsus in Ecclesia propriè ad eos spectat, qui viuunt sine Lege, vt Apostolus loquitur, id est, ad profanos, secutos & hypocritas.

Sed nequaquam omittendus est & tertius vsus, ad re-natos pertinens, quibus Lex non tantum calcar est ad contrinuanda quotidiana poenitentia exercitia, id est, ad peccatum carnis mortificandum, & magis indies magisque expurgandum vetus fermentum: cum ne quidem Sancti in hac vita sint ab omni immundicie prorsus, vt debebant, immunes: verum etiam normam cultuum Deo placentiam præscribit. Vult enim Deus fidem & bona opera nostra, regi verbo suo, nec cultibus, nostro electis arbitrio, delectatur, iuxta dicta: Lucerna pedibus meis verbum tuum. Psal. 119. Frustra me colunt mandatis hominum. Matth. 23. Ad Legem & ad testimonium. Isa. 8. Quodcunque dixerit vobis, facite. Iohan. 2.

V I I.

De Cæna Domini.

QUAMADMODUM Apostoli in prima Cæna simpliciter intenti fuerunt in verba institutionis Christi, omisis omnib. curiosis & friuolis quaestionibus, cum quidẽ corpus Domini nõdum esset vel glorificatum vel ad dextrã Dei exaltatum: Ita nos, remotis disputationibus, quibus articuli distincti in symbolo periculosè inter se miscentur & confunduntur, religiosa fide statuimus, & disertè profite-mur, præsentia veri corporis ac sanguinis Christi in Cæna, nequa-

nequaquam alij ulli fundamento inniti, quàm veris, firmisq; immotis verbis institutionis Domini nostri Iesu Christi, quæ quidem & ab Euangelistis diligenti cura, vnanimiq; consensu, descripta, & à Paulo accuratè repetita & declarata sunt. Hoc igitur vero, solido & vnico fundamento contenti, ab omni profanatione tremendi huius mysterij toto pectore abhorremus: Nec assentimur vel in defectu, vel in excessu, à regia institutionis via deflectentibus. Retinemus autem hanc simplicissimam, rectissimam ac minimè fallentem verborum institutionis sententiam, quòd in Cœna Domini cum pane & vino, verè distribuat & percipiatur illud ipsum corpus, quod in ara crucis pro nobis traditum est, & ille ipse preciosus sanguis, qui pro nobis in remissionem peccatorum largissimè profusus, ex sacrosanctis Christi vulneribus effluxit.

Testator enim ipse Dominus noster Iesus Christus, in huius sacrosanctæ Cœnæ suæ actione à se instituta, verè ac substantialiter adest, & cum externis ac visibilibus symbolis, pane & vino, verè præsens distribuit verum suum corpus, pro nobis in ligno crucis traditum, verumq; suum sanguinem pro nobis effusum. Atque ita participes nos facit non tantùm meriti & efficaciar, sed etiam substantiæ corporis & sanguinis sui, vt certi simus, verè nobis remitti peccata propter passionem & mortē ipsius, & velle ipsum in nobis habitare, nosq; tanquam insitos sibi palmites gestare, & ad vitam æternam sustentare.

Vt autem Filius Dei promissionem corporis sui non fecit pani, sed vescenti, hoc est, seruanti ordinem à se institutum, extra quem nihil rationem Sacramenti habet: ita indigne vescentes, non quidem nudum aut eò communem panem calicemq; manducant & bibunt, sed ipsum corpus & sanguinem Domini in Sacramento Cœnæ manducan-

tes ac bibentes, sædo ore suo polluant, adeoque rei sunt corporis & sanguinis Domini, ac iudicium sibi manducant, bibuntque, propterea quod non diiudicant corpus Domini, Vnde etiam ingraues, huius & futuri seculi, penas incurrunt, nisi seriò ad Deum conuersi, mitigationem & gratiam impetrent, vt grauissimè Apostolus comminatur. Illud ipsum enim manducant bibuntque, de quo Filius Dei in verbis institutionis disertè affirmat: Accipite, comedite, hoc est corpus meum, quod pro vobis traditur. Item: Bibite ex hoc omnes, Hic calix nouum Testamentum est in meo sanguine, qui pro vobis effunditur. Hoc facite in mei commemorationem.

Hanc perspicuam, simplicem & planam sententiam cū verbis institutionis, à quibus in natiuo Testatoris sensu ne latum quidem vnguem nobis deflectendi animus est, verè congruere minimè dubitamus. Cumque in nullius creaturæ sit potestate, Sacramenti vel institutio, vel immutatio, meritò nos abstinere iudicamus à profana curiositate præter & extra verbum vel inquirendi, vel definiendi modum, quo nobis suum Filius Dei corpus sanguinemque communicat, ita vt fiamus caro de carne eius, & os ex ossibus eius, sicut dulcissimè inquit Hilarius: Domini professione, & fide nostra, verè caro est & sanguis: Hæcque accepta & hausta, faciunt vt Christus in nobis, & nos in Christo simus. Quin potius Filium Dei rogamus, vt aberrantes circa hoc sacrosanctum mysterium clementer in viam reducat, & faciat nos vnum in corpore suo: sicut iam tum vnus panis & vnum corpus multi sumus, de vno pane eodemque calice participant. Et improbamus
secus docentes.

De persona Christi.

CUM vera Domini nostri Iesu Christi agnitio, quæ fundamentum est Ecclesiæ 1. Corinth. 3, & ipsa vita æterna, Iohan. 17. complectatur simul Filij Dei personam & officium, sincero corde credimus, & clara voce profiteamur, quicquid nobis de eiusdem tam persona, quàm officio, perspicuo verbo Dei præscriptum & reuelatum est. Obuiis enim vlnis & ambabus manibus, imò tota mente & corde amplectamur regulam omni exceptione maiorem, quæ docet: Nihil de Dei siue essentia, siue voluntate, de quæ eius Filio, Domino nostro Iesu Christo, vel credendum, vel asseuerandum esse, quod à sacra Scripturæ Canone discrepet.

Retinemus igitur sancta & religiosa fide, totius Ecclesiæ Catholicæ & orthodoxæ consensum: nimirum, vnicū esse Domini nostri Iesu Christi personam, sed duas naturas, diuinam & humanam. Diuina, αὐτῷ nominatur, quæ verè ab æterno persona est distincta à Patre & Spiritu sancto, & tamē eiusdē essentiæ cum Patre & Spiritu sancto: qui Pater, αὐτῷ, & Spiritus sanctus, est super omnia Deus, vnus in essentia, & trinus in personis, benedictus in secula. Sed humana natura certo tēpore assumpta est αὐτῷ ex Deipara virgine Maria, nobis per omnia æqualis, excepto peccato.

Hoc mirandum fœdus seu mysterium duarum naturarum in Christo, nominamus vnionem hypostaticam, quæ ^{i. Vnio hypostatica.} non est Verbi per carnis incredibilem quandam capacitatem inclusio, nec transmutatio, nec confusio naturarum aut proprietatum, aut operationum inter sese: sed copulatio, ut tota scripsit antiquitas, verè ineffabilis, qua Verbum, hoc est, secunda persona diuinitatis, massam certam

ex genere humano, nobis, secundum integram animam & integrum corpus, verè consubstantialem, in utero virginis à Spiritu sancto sanctificatam, definito tempore assumpsit, & sibi copulauit non solum inseparabiliter, verum etiam secundum hypostasim: non quòd ex duabus naturis, humana videlicet & diuina, tertia coaluerit aliqua, quæ partim diuina sit, partim humana: aut quòd adiectionem personæ sanctæ Trinitas susceperit ex incarnato Deo Verbo: sed quòd vna in Christo persona sit ac maneat, ipsius nimirum Verbi propria, quæ humanam naturam assumptam gestet, sustentet, ac foueat.

Non enim assumpta natura in Christo, secundum quam nobis per omnia, excepto peccato, æqualis est, personarationem habet, sed dependet ab assumptis Verbi Deitate tali ordine, vt ne quidem esset, nisi sic à Deo Verbo sustentaretur & conseruaretur.

Vtque hæc persona æterna est: ita postea impossibile est, hanc massam ipsi insertam, non simul manere. Nūquam enim æternam naturam, quam semel assumpsit, deserit: imò nec in morte animam aut corpus deseruit, etsi tum verè facta est separatio animæ à corpore.

Personæ itaque vnitatem & naturarum vnionem tuerimur: adeoque vnum eundemque Dominum nostrum Iesum Christum, Dei & Mariæ Filium, in duabus naturis absque omni confusione, permutatione, distractione atque separatione, nunquam sublata essentiali differentia naturarum propter vnionem: sed potius saluis vtriusque naturæ proprietate, voluntate & operatione, in vnamque coeuntibus hypostasim, confitemur: vtrumque & impiæ diuisionis, & impiæ confusionis scopulum euitantes.

Quod enim ab æterno erat Filius Dei, permansit: quod non erat, assumpsit: non amittendo, quod suum erat, sed susci-

inspicendo, quod nostrum erat, inquit Vigilius. Et ^{λόγος} in tota quidem assumpta natura, vt in ferro ignito flamma, lucet: nec tamen colligatus est corpori, sed ipse corpus cōtinet, vt & in co sit, & extra omnia, & in sinu Patris: neque cum sit in omnibus, sit pars aliorum, sed omnia ab eo vitā, sustentationemque accipiunt, secundum Athanasium. Nec dissoluitur personalis vnio, tametsi Caro, à qua nunquam separatur Verbum, non sit vbique est Verbum. Quæ enim in Deo sunt, non sunt vbique vt Deus, teste Augustino. Si que hominis anima, necessitate naturæ copulata corpori vbique est celeritate cogitationum, salua personæ integritate: Quæ necessitas cogit nos dicere, naturæ carnis Deitatem inclusam, aut pariter cum Deitate carnē vbique locorum adeoque infinitam esse: vt præclare Nyssenus in Catechesi argumentatur. Huc meritò regulam Cassiani referimus: Non minoris erroris est, Domino nostro Iesu Christo impropria addere, quàm propria derogare. Quod enim nō ita dicitur, vt est: etiamsi honor videatur, iniuria est.

Etsi autem mysterium hoc omnem omnium creatura-
rum captum excedit: Tamen officij consideratio causas
tam mirandæ vnionis vt cunque explicat. Missus enim est
Filius Dei propter nos homines, & propter nostram salutem, vt esset summus Rex & Sacerdos generis humani, hoc est, vt fieret Mediator, Redemptor, Iustificator & Saluator noster.

Cumque redemptio nostra simul & perpeffionē & destructionem mortis, vt breuissimè rem maximam eloquamur, flagitaret, nec in vnā, eandemque naturam actiones contrariæ caderent: congruebat omnino ex mirabili iustitiæ & misericordiæ diuinæ temperamēto, vt persona mediatrix distinctas haberet naturas, ne vel morte in-

ferior, vel ab eiusdem gustu prorsus immunis esset: sed ut nostris quod remediis cōgruebat (Leonis enim verba referamus) vnus atque idem Mediator Dei, & hominum, homo Christus Iesus, & mori posset ex vno, & mori non posset ex altero, iuxta dictum Irenæi: Sicut homo erat, ut tentaretur, sic & Verbum erat, ut glorificaretur, requiescente quidem Verbo, ut posset tentari, crucifigi & mori: & tamē humanitati vnito, ut posset vincere, & perferre, & beneficere, & resuscitare, & recreare.

Quemadmodum igitur naturarum distinctio nequam dissoluit personæ unitatem, nec personæ vnitas confundit naturas: Ita vnum & commune officiū est, ad quod vtraque natura quod suum est, confert: Verbo quidem, quod Verbi est, operante: carne verò, quod carnis est, exequente, sicut verustas olim rectè locuta est. Diuina enim natura suas habet actiones cum Patre & Spiritu sancto, verè diuinas & immensas: humana verò natura agit, & patitur, quæ humanæ naturæ conueniunt. Ex vtriusque autem naturæ actionibus distinctè simul & inseparatim concurrentibus, oriuntur communia illa beneficia, seu apotelesmata, quæ sunt totius personæ, & nominantur actiones theandricæ. Verbi gratia: Resuscitat diuina natura humanam, non resuscitat seipsam humana, nec moritur diuina, sed humana tantum: & tamen voluntas ^{αὐτῆς} approbat hanc obedientiam, in eamque consentit, ac meritum non minus quàm ipsamet obedientia, & per consequens vniuersæ redemptionis nostræ opus, seu beneficium, est totius personæ, tanquam actio theandrica, qualibet agente natura quod suum est. Sic & miracula fiunt à persona, naturarum vtraque cum communione alterius agēte, quod cuiusque proprium est.

Propria est enim diuinæ naturæ vis, ac potentia edendi
mira-

miracula, vt cū quinque panibus pascuntur quinq; mil-
lia, cū resuscitatur Lazarus, cū sanantur leprosi, cū
mortis vsus linguæ redditur, cū aqua in vinum mutatur:
sed exerit sese hæc vis atque potentia naturæ diuinæ in na-
tura assumpta, vt cū manu frangit panes, cū attingit lo-
culum, cū clara voce euocat mortuum, cū digitistan-
git corpus. Ita miraculorum fons est omnipotentia diui-
næ naturæ, sed fiunt ministerio naturæ assumptæ, agentis
quod suum est. Non quod perinde atq; redemptionis no-
stræ opus, vtramque naturam coniunctim requirit: ita ne-
cesse sit, omnia miracula ministerio carnis perfici, sed vt
sint testimonia comprobantia Deitatem Messæ, adeoque
declariantia missionem & officium Filij Mediatoris.

Hinc natæ sunt regulæ: Quod in Scripturæ dictis discer-
nendæ sint appellationes, quæ significant proprietates na-
turarum, & appellationes officij. Quodque aliud sit lo-
qui de proprietatibus & actionibus naturarum in Christo:
aliud verò de toto redemptionis & saluationis generis hu-
mani opere. Item: Quod necesse sit in Scriptura discerne-
re dicta de statu humiliationis Christi, & exaltationis, ad
quam intrauit per passionem, & resurrectionē suam, cū
quidem neuter horum vnionem hypostaticam immi-
nuerit.

Et hæ regulæ sunt fundamentum vtilissimæ maximeq; 3. Commu-
necariæ doctrinæ de communicatione idiomatum, nicatio I-
quam Ecclesia vetus orthodoxa singulari cura ex Scriptu- diomatū.
ræ dictis, quæ de Christo propter diuersitatem naturarum
dissimiliter loquuntur, fideliter extructam, tam Eutychia-
næ, quam Nestorianæ heresi, opposuit. Quæ nequaquam est
ipsa vnio hypostatica, sed potius mirandæ illius vnionis,
qualiscunque enunciatio.

Est enim communicatio Idiomatum, prædicatio, seu

forma loquendi, qua proprietates aut operatio, vni naturæ conueniens, tribuitur personæ, certa lege ac modo, videlicet in concreto, quod totum agens hypostasis non significat, habens vtramque naturam: quia hæc duo, *αὐτός*, & humanitas assumpta, sunt vna hypostasis: non autem in abstracto, quo alterutra natura secundum se considerata significatur.

Et has ipsas formas loquendi, in quibus alterutrum naturæ propria personæ tribuuntur, declaramus per particulam distinctionis *κατά*, secundum vel iuxta. Idque exemplo vocis diuinæ: natus ex semine David secundum carnem. Mortuus secundum carnem &c. Vera est enim Idiomatum communicatio, quatenus res est vera: & sicut naturæ unitæ sunt, sic etiam naturarum attributa permutantur, ut sapienter & pie Nazianzenus ad Cledonium scripsit. Atque ita nequaquam nudos Christo titulos attribuimus, sed demonstramus ex verbo Dei, non factam esse physicam, aut realem Idiomatum transfusionem, neque ad vtramque naturam accommodandam esse vel proprietatem, vel actionem, quæ de Persona secundum alterutram naturam predicatur. Nam inde necessario sequeretur unionis hypostatice abolitio, totiusque huius mysterij deletio, & naturarum identitas, iuxta regulam Lutheri: Negans proprietates, negat naturas. Et Arhanasij: Quorum operatio est eadem, eadem est natura. Si verò vna natura est Christus, quomodo ipsi tribuentur contraria? secundum Theodoretum dialogo 2.

Quin potius quæ de Christo dicuntur (inquit Cyrillus libro 5, de Trinitate) sic intelligenda sunt, ut nec quæ Deitati conueniunt, humanitati ipsius tribuantur: nec quæ humanitatis propria sunt, ad Deitatem ipsius detorqueantur. Vnus enim idemque Christus est (inquit Fulgen-

ius lib. 3. ad Thrasimund.) qui quod humanum est, habet Deus in veritate humanæ: Et quod diuinum est, habet homo in veritate diuinæ naturæ. Rectam ergo fidem tuebimur (teste Athanasio serm. 4. contra Arianos) si quod vtriusque naturæ proprium est, consideremus, & ab vno vtrumque præstari animaduertamus. Id si à nobis fiat, nunquam in errorem prolabemur.

Hinc iam dependet vera de maiestate Christi sententia, quam distinctè explicamus iuxta regulam Nazianzeni: *Alia est consideratio Filij ratione essentiæ, alia ratione cœconomiæ, hoc est, mysterij incarnationis & officij.* Vt enim scholastici eruditè distinxerunt inter gratiam vnionis, gratiam Capitis, & gratiam prærogatiuæ singularis, quam & gratiam habitalem non ineptè appellarunt: Ita iuxta hos tres gradus commodissimè declarari & intelligi posse censemus omnia tam Scripturæ, quàm Patrum dicta, quibus aliquid Christo homini in tempore datum asseritur. Quicquid enim eminentiæ habet Christus homo, id habet vel ratione vnionis hypostaticæ cum *abz*, vt æternus & verus Deus: vel respectu officij, vt Ecclesiæ caput: vel ratione donorum, quæ in sese, & secundum sese caro Christi accepit partim ante, partim post glorificationem, vt ditata, & vniuersa supra conforres.

De Maiestate igitur Domini nostri Iesu Christi profite-mur, nos indubitata fide credere, quòd secundum Deitatem suam æterno Patri, & Spiritui sancto, per omnia æqualis sit, eiusdem cum utroque essentiæ, earundem proprietatum essentialium, eiusdem maiestatis & gloriæ, iuxta symbolum: Patris, Filij, & Spiritus sancti, vna Deitas, æqualis gloria, cœterna maiestas. Huc etiam Cyrilli dictum spectat: Missio & obedientia non tollunt æqualitatem essentiæ, aut potentiæ, sed distinguunt ordinem personarum.

Humanitatem verò ipsius fatemur creaturam esse, quæ in se nec essentia, nec proprietatibus, nec actionibus, nec maiestate Deo æqualis facta sit. Sicut enim Verbum ab æqualitate paternæ gloriæ non recessit: Ita Caro naturam nostri generis non reliquit, ut rursus Leonis aphorismo volumur. Quamquam verò non minus quàm diuina natura, proprietates suas essentielles perpetuò etiam humana natura Christi retinet: Tamen & ante & post glorificationem, longè superat dignitatem, dona & excellentiam omnium creaturarum rationalium. Nam quòd æternus ac vnigenitus Dei Filius hanc massam naturæ assumptæ sibi propriam fecit, eamque vnione hypostatica, seu personali, inseparabiliter ac inconfusè sibi copulauit: id nulli sanctorum Angelorum, aut hominum contigit, neque hanc dignitatem quisquam Angelorum aut hominum sanctorum consequetur in tota æternitate. Hic enim est mirabilis ille Gigas geminæ substantiæ, Patre & matre orbis: Qui secundùm naturarum, ex quibus constat, differentiam consideratus, simul & Patri, & Spiritui sancto, iuxta diuinam: Nec non & matri, & nobis, ut caro de carne nostra, & os ex ossibus nostris, iuxta humanam naturam, etiam in gloria, est, manetque *ὁμοούσιος*. Ratione verò indiuiduæ singularitatis, seu vnionis in hypostasi, secundùm quam nec nudus Deus, nec nudus homo est, sed vtrumque in vna eademque persona: Differt & à Patre, & à Spiritu sancto, & à matre, & à nobis, ut Damascenus testatur lib. 3. fidei orthodoxæ c. 3.

Quæ autem maior hominis potest esse maiestas & gloria, quàm non tantùm obumbratione altissimi, rerum præterferiem à Spiritu sancto conceptum, ex illibata matre Virgine nasci, & inde vsque ab origine omnis peccati æternum expertem esse, Verùm etiam cum V E R B O constitucere vnā hypostasin? Propter hanc enim vnionem hypostaticam.

postaticam de solo hoc homine, seu Filio Mariæ, rectè dicitur: Quòd homo Christus sit æternus, & omnipotens Dei filius, quod de nemine alio vel Angelorum vel hominum dici potest. Non enim Angelos, sed semen Abraham, assumpsit, Ebr. 2. Et hanc vnionis hypostaticæ maiestatem, non tantùm quotidianis miraculis suæ Christus Ecclesiæ, sed vniuerso insuper mundo, vel maximè per gloriosam illam carnis suæ resurrectionem, visibilenique Spiritus sancti effusionem, quàm eidentissimè, quasi ad oculum virtute omnipotentia demonstrauit, vt Apostolus testatur Rom. 1.

Propter hanc etiam vnionem hæc persona, quæ est filius Dei, & filius Mariæ, ab omnibus creaturis rationalibus, Angelis & hominibus, adoratur & inuocatur, vna eademque adoratione & inuocatione, cum Deo Patre, & Deo Spiritu sancto.

Præterea cùm Filius Dei totum opus redemptionis generis humani, in hac massa naturæ assumptæ perfecerit: sociam eam, seu Κοινωνίαν, id est, participem reddidit omnium victoriarum suarum aduersus regnum peccati & mortis. Quam enim in humana natura passionem & mortem sustinuit Christus, ea sola est sacrificium propiciatorium, & ἱκανὸν sufficiens pro peccatis totius mundi. Ideoque hæc sola Christi caro, quia nimirum facta est propria Verbi cuncta viuificare valētis, vt Cyrillus loquitur, viuifica est, qua mundo vita restituitur: sicut ex solius Iesu Christi plenitudine & merito, tanquam ex vitæ & salutis perenni fonte, Sancti omnes hauriunt gratiam coniunctam cum dono per gratiam.

Accedit huc, quod in hac ipsa natura Christus à morte suscitatus, in eaque ad dextram Patris collocatus, & ad regnum & sacerdotium, perpetuò exaltatus est, factus caput

Ecclesiæ suæ, & perficiens omnia in omnibus: Ita vt solus in arcanum consilium Patris, adeoque in sancta sanctorum perpetuò ingrediatur, videat & intelligat voluntatem Patris, colligat sibi ex genere humano Ecclesiam, seruet ministerium Euangelij, intercedat pro nobis, obumbret ac tegat nos, suæ passionis, mortis, effusionis sanguinis, & totius obedientiæ, merito, remittat peccata, effundat Spiritum sanctum, restituat iustitiam, vitam, ac lætitiā ac quiescentem in Deo: Eamque seruet contra portas inferorū, & contra Tyrannorum, ac hæreticorum potentiam & furores: denique & mortuos tandem resuscitet, & Electis vitam, atque lætitiā æternam communicet, posteaquam eos in cælum ad sese transtulerit.

Præter hosce gradus maiestatis, pertinentes ad excellentiam personæ & officij Christi, supra ipsos Angelos, nedum consortes, natura humana Saluatoris nostri, gratiis, donis, ornamentis, perfectionibus, eminentiis, prærogatiuis, adeoque potestate, maiestate & gloria, secundum Spiritus sancti plenitudinem citra mensuram etiam in sese, gradatim ab ipso vnitionis momento locupletata & quasi inuncta est, adeo, vt impletis iam omnibus ad salutem nostram in hoc mundo necessariis, gloriæ & honoris coronam, nomenque supra omne nomen, tanquam obedientiæ præmium adepta, in sublimi præsertim illo sacerdotalis, & regiæ exaltationis, fastigio, sola Deitate sit inferior, & à creatis ceteris rebus licet non genere, tamen gloriæ, victoriæ, lucis, sapientiæ, iustitiæ, potentiæ, ac lætitiæ abundantia & supereminetia, hoc est, numero & gradibus donorum, quàm longissimè differat. Quæ tamen omnia vt verè à nobis nec animo comprehendì, nec enarrari lingua possunt: sic ab idiomatis naturæ diuinæ, quæ sunt æterna, infinita, & essentialia, necessario discernenda sunt, iuxta dicta:

dicta: Cùm autem subiecta ei sint omnia, excipitur proculdubio is, qui subiecit ei omnia. 1. Corinth. 15, Item, Caput verò Christi Deus. 1. Corinth. 11, Sicut Christus caput est Ecclesiæ. Eph. 5.

Vnde Augustinus: Christus in quantum Deus, cùm Patre sibi nos subiectos habet: In quātū Sacerdos, nobiscū illi subiectus est. Lib. 1. de Trinitate cap. 8. Et rectè Magister sententiarum de assumpta Christi natura concludit: Non est carni datum, posse omnia facere, quæ Deus facit, ne omnipotens, & per hoc Deus, putaretur. lib. 3. distinct. 14.

Hoc enim discrimen nisi accuratè obseruetur & retineatur, neque diuinitas Christi, quæ æterna & infinita est, ab humanitate discerni: neque essentia & proprietas creaturarum, ac Creatoris, distingui rectè possunt. Cauendum est ergo, ne ita diuinitatem asruamus Christi Homini, vt veritatem corporis auferamus. Gloria enim infirmitatē, non veritatem, carni abstulit, secundum Augustinum. Et sicut Deus non mutatur miseratione: ita homo non consumitur dignitate, vt iam olim columna fidei orthodoxæ sententiam grauissimè decisam edidit. Estque res eiusdem periculi, aut diuinam Christi tantummodo, aut humanam fateri, naturam, quia vnum sine alio non proficit ad salutem, vt Vigilius Martyr testatur lib. 3. contra Eutychen. Et Hilarius. lib. 9. de fide.

I X.

De descensu Christi ad inferos.

I c v r articulum ascensionis in allegoriam minime transformamus: ita descensum ad inferos, simpliciter, iuxta symboli historiam, vt sonat littera, intelligimus. Totus enim Christus mor-

tuus, sepultus, descendit, resurrexit. Cumque descensus ad inferos, vt clarè symbolum testatur, præcesserit corporis ex sepulcro resurrectionem, acquiescimus in orthodoxæ antiquitatis sententia, quam Vigilii Martyr recitat lib. 2. contra Eutychem his verbis: Constat, dominum nostrum Iesum Christum feria sexta crucifixum, & ipsa die ad infernum descendisse, ipsa die in sepulcro iacuisse, ipsa die latroni dixisse: Hodie mecum eris in Paradiso. Caro igitur ipso die non fuit in Paradiso, nec in inferno, sed exanimis iacuit in sepulcro. Anima per illud triduum in inferno, nõ in sepulcro. Et iure tamen dicimus, Dominũ Iesum Christum in sepulcro iacuisse, sed in sola carne: Dominum Iesum Christum non derelictum in inferno, sed in sola anima. Et cum in his omnibus Christus, & in his singulis Christus sit, vnus tamen est Christus: cuius sic aliud fuit in sepulcro, aliud in inferno, vt tamen ipse vnus atque totus vbique fuerit.

Sic & Fulgentius ad Thrasim, regem lib. 3. Humanitas ergo vera (inquit) Filij Dei, nec tota in sepulcro fuit, nec tota in inferno, sed in sepulcro secundum veram carnem Christus mortuus iacuit, & secundum animam ad infernũ Christus descendit. Secundum eandem animam ab inferno ad carnem, quam in sepulcro reliquerat, rediit. Secundum diuinitatem verò suam, quæ nec loco tenetur, nec fine concluditur, totus fuit in sepulcro cum carne, totus in inferno cum anima, ac per hoc plenus fuit vbique Christus: quia non est Deus ab humanitate, quam suscepit, separatus. Hactenus illi.

Fatemur autem hoc articulo, qui in symbolo triumphi Christi initium est (mortuus enim propter nos, vt victima, descendit pro nobis, vt victor) destructam esse fidelibus à Saluatore tyrannidem Diaboli & inferorum, hoc est, libe-

ratos

atos omnes, qui credunt in Christum, à potentia Diaboli, & inferis, iuxta illud Osæ 13: Ero pestis tua inferne. Et hanc victoriam certo modo Filius Dei Diabolis ostendit. Nec dubium est, Diabolo sensisse, suam potentiam ab hoc victore frangi: & verè caput serpentis à semine mulieris contritum esse. Est igitur simplicissima sententia: Quòd Christus ostenderit suam victoriam Diabolis, & eos terruerit, sed quomodo hoc factum sit, non scrutamur.

X.

*De adiaphoris, seu ceremoniis humana
autoritate in Ecclesia institutis.*

UM adiaphora sint ceremoniæ, seu ritus externi, nullo verbo Dei vel mandati, vel prohibiti, sed ut omnia in Ecclesia fiant ornate & decenter, ab hominibus instituti: statuimus usum horum indifferentem ac liberum esse: saluatamen fide & caritate, quæ solæ libertatis huius moderatrices sunt. Nam ut fides nouit, quid liceat: ita caritas spectat, quid profit.

In primis igitur doctrinæ puritatis, & legitimi Sacramentorum usus habenda ratio est, in quibus nulla creatura quicquam mutandi potestatem vnquam habuit, habetve, aut habitura est. His autem saluis & integris, nequaquam Ecclesiæ congregationem vel turbandam, vel deserendam esse iudicamus propter ceremonias, aut ritus, cum verbo Dei non pugnantes. Sed & in temporum & lectionum, & aliorum rituum ordine, pro locorum, personarum, & similium circumstantiarum diuersitate, vtiliter fanciendo seruandum esse decorum, cum grauitate coniunctum: ut semper vitentur superstitio ac scandalum, ac omnia dirigantur ad ædificationem & pacem, sine opinione cul-

tus, & ceremoniarum necessitatis. Rituum enim dissimilitudo non scindit Ecclesiæ unitatem, nec Christiana confessio nisi expresso verbo niti potest, debetque: & extra summum dati scandali ceremoniæ humana autoritate introduci, ac cum verbo Dei non pugnantes, sine peccato vsurpari, mutari, recipi, vel omitti liberrimè possunt. Coloss. 2: Nemo vos iudicet in cibo & potu, aut vicibus dierum festorum, Gal. 5: In libertate in qua CHRISTVS vos vocauit, stete, & non iterum iugo seruitutis subiiciamini.

Augustinus Epist. 118. ad Ianuarium: Totum hoc genus liberashabet obseruationes. Nec disciplina vlla est in his melior graui prudentique Christiano, quàm vt eo modo agat, quo agere viderit Ecclesiam, ad quamcunque forè deuenierit. Quod enim neque contra fidem, neque contra bonos mores, iniungitur, indifferenter est habendum, & pro eorum, inter quos viuitur, societate seruandum est.

X I.

De prædestinatione.

ETSI futurorum euentuum, antequam fiant, præscientiam in Deo minimè negamus: & liberrimæ voluntatis diuinæ prouidentiam, rerum omnium gubernatricem, adiuuantem bonam, & metam seu finem malis, ne pro Satanæ, mundi quælibidine in infinitum grassentur, sapienter determinantem, denique rectè, iustæque de omnibus decernentem, reuerenter agnoscimus, pieque contra Epicureos & Stoicos prædicamus: Tamen de prædestinatione, seu electione Ecclesiæ ad vitam & salutem æternam cogitantes, simpliciter ad consilium, & decretum factum de reparatione lapsi generis humani, & patefactum in Euangelio, respiciamus.

nec

nec aliam iustificationis, aliam electionis, causam quaerimus, nec vel ex ratione, vel ex Lege, sed ex solo Euangelio, de electione iudicamus: adeoque totum saluandorum numerum non nisi à posteriori, ex fide nimirum in Christum, hoc est, ex serua ad Mediatorem conuersione, aestimamus.

Certissimi enim sumus, quatacunque disputationum moles cumuletur, necessario tamen in veris agonibus, ne vel in profanam securitatem & hypocrisin, vel in horribilem desperationem, homines precipitentur, ad hanc quatuorceram tandem confugiendum esse: videlicet, quod de voluntate Dei iudicandum sit ex verbo expresso: quod utraque concio, poenitentiae & gratiae, sit vniuersalis: quod in Deum nec prosopolepsia, nec voluntatis contradiçtio, cadat: quod denique mandatum Dei aeternum sit & immutabile, audire Filium, & assentiri promissioni.

Est igitur haec simplicissima sententia, in qua praecisus omnium disputationum labyrinthis, pie & firmiter acquiescimus: Cum Deus primos parentes post lapsum vel in nihilum redigere penitus, vel cum diabolis in aeternum summo, iustissimoque iure, abicere, & pro infinita sua potentia novos sibi cultores excitare potuisset: ex abundantia tamen misericordiae pepercisse lapsi generi humano, ad imaginem suam condito, & secundum beneplacitum, ac consiliu clementissimae voluntatis suae, per ac propter Christum, ut Mediatorem: & in Christo, tamquam capite, in quo nos iam ante fundamenta mundi iacta dilexerit, decreto immutabili destinasse vitae aeternae omnes ad Christu Redemptorem vera fide confugientes, & in hac usque ad finem vitae perseuerantes: abiectis omnibus, qui hunc Propitiatorem, à Deo propositum, pertinaci impoenitentia respuerent.

Atque ita causa praedestinationis ad vitam non est in nobis,

sed in Deo: ^{id est} *donum* nimirum, perspicuo verbo reuelata, quæ Augustinus misericordissimam Dei volūtatē nominat. Reprobationis autem causa, proculdubio peccatū in hominibusest, qui vel prorsus non audiūt, nec accipiunt Euangelium, vel antequam hinc discedant, fidem abiiciunt. Nam, yt verissima est sententia, Deum nō esse causam peccati, nec velle peccatum: ita promissio requirit fidem, non quidem ratione dignitatis, sed apprehensionis.

Et si autem fides solius Dei donum est, & opus Spiritus sancti: tamen ordinarium ad consequendam fidem instrumentum est prædicatio Euangelij, iuxta illud: Omnis, qui audit à Patre, & discit, venit ad me. Item, Fides ex auditu, auditus autem per verbum Dei. Per id enim trahit Deus, & assentientes certò recipit: sicut pertinaciter rebelles, & in impœnitentia morientes absq; omni dubio non aliam ob causam, quam propter hunc ipsum Mediatoris contemptum reiecit, iuxta grauissimam sententiam: Qui credit in Filium, non iudicatur. Qui autem non credit, iam iudicatus est, quia non credit in nomen vnigeniti Filij Dei. Iohan. 3.

Huc congruit querela Domini apud Esaïam: Tota die expandi manus meas ad populum contumacem & contradicentem. Ex quo testimonio Paulus ipse rebellionem Iudæorum, causam reiectionis eorum fuisse cōcludit. Nec seuerius præceptū extat, quàm æterni Patris de Filio: Hūc audite: Matth. 17. Qui hunc Prophetam respuerit, eradicabitur. Deut. 18. Sicut è contrario nec dulcior consolatio, nec certior Electorum nota esse potest, quàm quòd ipse Spiritus sanctus beatos pronuntiat omnes, qui in Domino, hoc est, in vera agnitione & inuocatione Christi Mediatoris ex hac vita emigrāt. Apoc. 14. Beati enim omnes, qui confidunt in eo. Psal. 2. Et quisquis inuocauerit nomen Domini, seruabitur. Rom. 10.

Et si

Et si igitur Deus pro immensitate sapientiae suae, cum Electorum, tum Reproborum numerum, praevidet: Tamen iudicandum est de utrisque ex verbo Dei reuelato, nec ex praevisione diuina praetextus aliquis, aut excusatio securitatis & flagitiis hominum, quaerenda, nec culpa incredulitatis & exitij in Deum conferenda est, iuxta dictum: Perditio tua ex te, o Israël: ex me autem salus tua.

Et praedestinatio proprie non ad numerum, qui in Deo mentis est actio, sed potius ad consilium liberrimae ipsius voluntatis referri debet. Ad consilium, inquam, seu propositum, & decretum Dei aeternum & immotum, de vniuerso, eodemque modo recipiendi homines post lapsum in gratiam, sine prosopolepsia, per & propter solum Filium Mediatorem, vera fide apprehensum. Qui modus patefactus in Euangelio, ut est immutabilis, & nulla Diaboli vi, aut fraude, nullaque calamitatis acerbitate, vel euerti, vel irritus piis reddi potest: sic neminem prorsus, quo quidem ad paternam clementissimi Dei voluntatem, excludit: cum simul cum assumpta natura toti generi humano communi, communem etiam salutis nostrae causam in se receperit Mediator, nec venerit aliquos saltem, sed totum genus humanum saluare, quod perierat.

Vnde etiam vniuersalem gratiae promissionem tot aenerationibus repetitam, sanctissimo insuper non tantum iuramento, sed & Baptismi, ad quem omnes gentes inuitat, sacramento, tanquam vniuersali sigillo obsignare dignatus est: sititque omnium hominum salutem adeo, ut ad agendam poenitentiam nequaquam aliquos duntaxat, sed omnes inde usque ab instauratae Ecclesiae initio, usque ad finem mundi, seuerissimo mandato obligat, à cuius obedientia nemini vnquam immunitatem concessit, nec concessurus est, donec in hoc orbe terrarum Euangelij vox exaudietur.

2. **Timoth. 2:** Fundamētum Dei stat firmiter, habēs hoc sigillum: **NOVIT DOMINVS SVOS.** Et discedat ab iniquitate omnis, qui inuocat nomen Christi.

Iohan. 1: Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, his, qui credunt in nomen eius.

Iohan. 3: Sic enim **DEVS** dilexit **MVNDVM**, vt Filium vnigenitum dederit, vt omnis, qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam.

Ioh. 6: Hęc est voluntas Patris mei, qui misit me, vt omnis, qui videt Filium, & credit in eum, habeat vitam æternam.

Matth. 18: Non est voluntas ante Patrem meum, qui in coelis est, vt pereat vnus de pusillis istis.

1. **Timoth. 2:** Deus vult omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis peruenire.

2. **Petr. 3:** Deus longanimis est erga vos, non volens vltos perire, sed omnes ad pœnitentiam reuerti.

Rom. 8: Quos elegit, hos & vocauit, id est, Quisquis Euangelij vocem pertinaciter aspernatur, non est electus. Vocatio enim pœnitentiam seu conuersionem flagitat.

Iohann. 10: Oues meæ vocem meam audiunt. Et ego noui eas, & sequuntur me, & ego vitam æternam do eis, & non peribunt in æternum, & nemo rapiet eas de manibus meis.

BERNHARDVS: Prodit in lucem ad miseri consolationem magnum consilium, quod ab æterno latuerat in sinu æternitatis: Quòd nolit videlicet Deus mortem peccatoris, sed magis vt conuertatur, & viuat.

Augustinus lib. de prædestin. & gratia, cap. 15. Tom. 7: Nabuchodonosor & Pharaon, quantum ad naturam, homines ambo erant. Quantum ad dignitatem, ambo Reges. Quātum ad causam, ambo populum Dei captiuum possidebant.

debebant. Quantum ad poenam, ambo flagellis clementer admoniti. Quid ergo fines eorum fecit diuerfos? nisi quod unus manum Dei sentiens in recordatione propria iniquitatis ingemuit: alter libero contra misericordissimam Dei voluntatem pugnauit arbitrio.

ATQUE ita (Deo sit laus & gloria) recitauimus nostram de articulis inter nonnullos hodie controuersis sententiã, qua potuimus perspicuitate, & breuitate: quam quidem vniuersæ Scripturæ Canonicæ, & fidei orthodoxæ analogon esse, adeoque totius Catholicæ Ecclesiæ consensu, & omnium rectè iudicantium calculo, approbari, planè cōfidimus. Vt autem ad vberiorem explicationem, ac frater-nam declarationem in singulis articulis, quodcumque & vbicumque opus fuerit, nos sponte offerimus: Ita cāndidos Lectores denuo rogamus, & per sacrosancta Domini nostri Iesu Christi vulnera, quibus redempti sumus, obtestamur, vt dextrè porrecta sinistrè ne accipiant, sed de graui hac causa sine affectu & præiudicio, iudicent, tanquam in conspectu Domini, qui est scrutator cordium, & aliquando vindex erit, iuxta grauiissimam comminationem: Qui perturbat vos, portabit iudicium suum, quisquis sit. Gal. 5.

Ceterum epilogi loco, vt animorum nostrorum studiū ad veram cum omnibus, quantum quidem salua pietate & conscientia, fieri fas est, concordiam piè ineundam, & sanctè colendam, publicè testificemur, subiicere libet Nazianzeni de componendis tandem, aut saltem moderandis, Ecclesiæ controuersis, consiliū, vt ad communem pacem accommodatissimum, ita longè æquissimum, & tanto Theologo, quod nomen propter eruditionis, pietatis & constantiæ excellentiam sortitus est, dignissimum:

Debebant enim (inquit) Christianorum contentiones

vel ideo esse moderatiores, quia inter tot Dei virtutes ac nomina, ^{ἀβύσσος} quoque, hoc est, Verbum colimus, Iohan. I. Quòd si ergo inimicitias atque odia extinguere non possumus: illud saltem inter nos conueniat, vt mystica mysticè, & sancta sanctè, proloquamur: nec in prophanas aures, quæ in vulgus efferrinefas est, proiciamus: nec in perniciè nostram gladios hostibus porrigamus: qui cùm in suis dogmatibus nihil sibi præsidij roborisque cōstitutum cernāt, hoc in nostrarum rerum imbecillitate venantur. ac proinde quemadmodum muscæ vulneribus, ita nostris calamitatibus, aut si mauis, erratis imminet. Haëtenus ille Orat. I. de Theolog.

Commendamus autem & Ecclesiam, & nos ipsos, Filio Dei, Domino nostro Iesu Christo, quem scimus voce Euangelii colligere sibi æternam hæreditatem, quam non patietur infinita Satanæ & mundi rabie diuexari. Eumque oramus, vt nos regat paraclete Spiritu suo, nec sinat extinguere lucem Euangelij sui, aut deleri cœtus ipsum verè inuocantes, sed vt etiam inter nos sanctum semen sibi conseruet, & omnem idolomaniam ac blasphemiam à nobis & posteris clementer auertat, Amen. Die Concordiæ, Anno pIorVM aVXIIlIator
erlt DeVs.

DE

DE
MYSTERIO INCAR
NATIONIS VERBI ET VNIO
nis hypostaticæ, contra Vbiquitatem,
& realem communicationem
Idiomatum,
ASSERTIO CATHOLICA

Extracta super fundamentum S. literarum, iuxta con
sensum totius orthodoxæ antiquitatis, & Scholasti
corum sinceriorum, cum quibus consentit & Lu
therus, vbi hunc locum ex professo & solidè tractat.

I. IOHAN. 4.

*Omnis Spiritus, qui non confitetur Iesum Christum in carne
venisse, ex Deo non est. Et hic est ille Spiritus Antichristi, de quo
audisti, quòd venturus sit, & nunc iam in mundo est.*

CLV. LV. LXXXI.

P

ga
mo
pa
per
re L
ter
E
ha
mu

nifi
tion
li n
in v
per
inu

E
rin
fa
in
ign

PIO LECTORI THEOPHI-
lus Alemantius Francus, Theo-
logus S. D.

SAEPER, & non sine graui ac necessaria causa, usurpatur inter pios & doctos illud, scriptis Prophetis & Apostolicis conueniens axioma: Extra Ecclesiam non est salus. Cum enim caelestia & aeterna bona, quae solum bonorum nomine digna sunt, nemo veri Dei ignarus consequi & possidere queat: necesse est omnes, qui maximorum & inestimabilium beneficiorum, quae generi humano passione, morte ac tota obedientia sua peperit Filius Dei, participes feriscupiant, veram & sinceram Ecclesiam de natura & voluntate Dei doctrinam (in cuius notitia vitam & felicitatem sempiternam collocat ipse Christus, Dominus & Saluator noster) serio & attentè audire, discere, & bono honestoque corde retinere. Atque hac vel unica vel praecipua causa est, cur Apostolus Ecclesiam domum Dei viui, & firmamentum veritatis appellauit.

Estque pulcherrimè in Samsonis enigmate significatum, sine ministerio Ecclesiae & sine auditione, lectione, meditatione & retentione verbi Dei, ad veram huius agnitionem (cum qua insolubili nexu colligata sunt aeterna bona, quae Pater caelestis credentibus in unigenitum Filium suum, benignissimè largitur) non posse perueniri. Dulcissimè enim inquit: Nisi vitula mea arassetis, non inuenissetis.

Esaïas etiam laudatissimus Propheta, non aliò, quàm ad Legem & testimonium auditores & discipulos suos remittit, & negat oriuram lucem matutinam, non dicenti secundum verbum patens factum & traditum Ecclesiae. Et ipse & aeterni Patris, habent, inquit, Moïsem & Prophetas, illos audiant. Nec obscurum est aut ignotum, vel mediocriter in doctrina Ecclesiae versatis, quid in-

rer Latinos Ecclesia doctores, omnium incorruptè iudicantium
sententia, facile Princeps Augustinus, de autoritate & necessitate
audiendi vocem Ecclesia, senserit, ex eo quod scripsit: Evangelio
non crederem, nisi me Ecclesia autoritas moueret.

Quemadmodum autem unus est Deus & una fides: ita & u-
nam Ecclesiam per totum terrarum orbem dispersam, & conse-
quenter unam etiam vera Dei cognitionis, iustitia, vita & salu-
tis aeterna adipiscenda esse viam, necesse est: sint q̃, anathema o-
mnes, plures deos & idola fingentes, omnes religiones exaquan-
tes, Aliud fidei fundamentum prater Christum ponentes, & aliā
cognitionis Dei, iustitia & vita aeterna viam, prater eam qua-
rentes, qua nobis in verbo diuinitus patefacto proponitur, & in-
de vsque ab initio continua serie temporum in Ecclesia sonuit, &
retenta fuit, quam etiam sancti Propheta, Apostoli & Martyres,
ut certam & indubitatam, non sine ingenti admiratione & stu-
pore spectatorum crudelissima & horrèda laniena, quam in ipsos
exercuerunt Hypocrita, Heretici & Tyranni: vultu atque ani-
mo lato, sanguine suo confirmarunt, & quasi obsignarunt. Sea
praterca non ignorandum est, licet angustissimum, & non imme-
ritò omnibus piis sit sanctum ac venerabile Ecclesia nomen, cum
non dubium sit ipsam esse latissimè patentem communionem san-
ctorum, extra quam nulla veri Dei notitia, nulla iustitia, sancti-
tas vera & vita, inuenitur: tamen non haberi fidem ipsi de do-
ctrina quam profitetur, tanquam eiusdem auctori, sed ut testi &
custodi. Nec cuiquā post Prophetas & Apostolos (quos iussit Deus
perinde ac se audiri) doctori Ecclesia, quantumvis eximiis inge-
nij, sapientia, doctrina, eloquentia & sanctitatis, donis ornato, in
dogmatibus, ad fidem & veri Dei cultum pertinentibus, sine ul-
la exceptione credendum est. Sed semper intuemum & sequen-
dum est piis exemplum Berræensium, qui auditis concionibus cre-
bris Pauli & Sila, easdem quotidie conferebant cum Scripturis,
ut certò scirent, an his consentaneat raderent. Fuit enim ipsis per-
fussif-

sanctissimum, quae de Scripturis sanctis non probatur, ea facilitate contemni & reici, quae proferuntur & affirmantur.

Eatenus igitur audienda est Ecclesia, quatenus consentientia verbo Dei docet, & simul serio detestanda & fugienda est eorum temeritas & audacia, qui prae Ecclesiae testimonia, illiusque perpetuum consensum suscipi, deique faciunt, & suis ingenii fidentes, recte explicatam & traditam doctrinam fœdissime depravant & pervertunt. Et si enim ad mādātum aeterni Patris solus audiendus est Christus, nec quid hic vel ille senserit, magnopere curandū sit, ubi inueniuntur aliter tradita necessaria capita doctrinae Christianae, quam sacra Scriptura habet: non dubium tamē est, ipsum fundamentum perpetuo mansisse integrum in Ecclesia, & in principis articulus fidei, & aliis dogmatibus religionis Christianae, incundum, utile, & in primis necessarium esse, colligere testimonia veteris & recte sentientis Ecclesiae Dei. Verissimum enim est, quod alicubi scripsit Tertullianus: Primum quodque verissimum est, posterius adulterinum. Nec est ullum dogma recipiendum in Ecclesia, quod sancta Dei Ecclesia ignorauit.

Quod omne, si hac nostra postrema mundi aetate considerarent plerique, qui columna & tibicines Ecclesiae Dei perhiberi cupiunt, summo studio cauere, ne noua & absurda opiniones spargerentur in populo Dei, quae articulos fidei Christianae, fundamentum salutis nostrae, euertunt, & praeterea alia grauissima pericula secum trahunt: atrocia & perniciose certamina, iudicio Catholicae Ecclesiae Dei olim damnata, ab inferis nunc reuocant, & statum Ecclesiae & Reipub. Christianae iam inclinatum, omnino ad ruinam impellunt.

Equidem licet videam orbem Christianum, & in eo praecipue eam partem, quae hactenus de veritatis divinae sinceritate peculiariter est gloriata, quasi ultro fato urgenti incumbere, & suo (quod dicitur) sibi iumento accersere malum & exitium: Tamen officij mei esse duxi, mea fidei commissos, sedulo monere, ut sibi

caueant à portentorum nouorum dogmatum fabris, animarumq; sanguine Christi redemptarum, pestibus exitiatis, opugnantis & euertentibus articulos fidei Christiana. Collegitur subiectas propositiones, complectentes veram & sanam de persona Christi doctrinam, habentem perspicua testimonia sacra Scripturae, & perpetuum consensum Ecclesiae orthodoxae: quam hoc maledico & conuicatorio seculo multi $\alpha\upsilon\delta\omicron\varsigma\omicron\iota$ & $\delta\omicron\kappa\omicron\upsilon\alpha\upsilon\tau\iota$, $\zeta\eta\lambda\omega$ à $\zeta\eta\lambda\omega$ flagrant, ideo turbant, ut sua somnia, de recens nata, verè Capernaitica, corporis & sanguinis Christi manducatione in sacra Eucharistia (Sacramentalem enim & spirituales communicationem horum absit ut quisquam pius neget, aut in dubium vocet) per prodigiosam, ac plane fictitiam Vbiquitatem naturae humanae, assentientia à $\lambda\omicron\gamma\omega$ tueri, & auctoritate Magistratum (quorum ministerio, more Pontificio, ad suas cupiditates abutuntur) ad posteritatem propagare possint.

Has propositiones mihi & collegis meis, ad hunc finem collegi, ut nostro loco luporum ululatus, quibus alibi ouile Christi dissipatur, à grege Christi, nobis saluari doctrina pascendo, abigeremus. Sed cum eadem in aliorum quoq; manus peruenissent, Ego nō rātum à meis collegis, sed & ab aliis piis & doctis viris multoties rogatus, volui eas publicè edere: ut hoc modo nonnullos falsis opinionibus inscietè irretitos, monstratis fontibus veritatis extricarem: Et ut haec propositiones essent in testimonium istius Agyrtis & nugatoribus, qui non solum audacè impia, & in Filium Dei contumeliosa, vita velle salutiq; hominū perniciofa dogmata spargunt, & illito fucō sophismatum pingunt: Verum etiam summorum & laudatissimorum Principum oculos suis praestigijs ebullant, & fascino quodam ita praestringunt, ut etiam incognita causa, contra omnem veram iudiciorum, cum Ecclesiasticorum ciuiliū, rationem, multos pios & innocentes homines grauissimè affligant & excrucient.

Filius Dei author, caput & custos Ecclesiae suae, seruet sibi

toto orbe Christiano aliquod semen sanctum, Doctores & Profes-
sors verbi sui in veritate doctrinae caelestis unanimiter conseruet.
Flectat etiam animos Regum & Principum ad investigationem,
studium & amorem veritatis & pacis.

Et tandem cohibeat consilia sanguinaria Hypocritarum, So-
phistarum & Mercenariorum, qui inanis gloria & ventris causa,
Magistratus ad iniustam crudelitatem & sauitiam instigant &
inflamman, qua tandem horribiles calamitates, publicas & pri-
uatas, Mosconiticam aut Mahometicam seruitutem & vastatio-
nem orbis Christiani, sine ulla dubitatione (ni fugiatur & eute-
tur à piis Principibus) est attractura. Itaque assidue ardenti
pectore oremus:

Quantus erat dolor in Cananea matre puella,

Cuius mens furiis exagitata fuit:

Intanto nunc est Ecclesia mæsta dolore,

Doctorum furias, cum videt, atq. ducum.

Sed tu Gnate Dei gemitus audito precantum,

Nulla venit nobis, te nisi dante, salus.

Tu procul à nobis sauos depelle furores.

Et sanes verbo pectora nostra tuo.

Quamuis iratui nos urget iusta Parentis,

Atq. sumus turpes nos rea turba Canes.

Attamen ut timide sub mensa captat herili

Delassata fame, parua Catella, dapes:

Sic cum dira fames nostros assumpserit artus,

A mensa petimus pabula quisque tua.

Gnate Dei nostri generis massam induis, ut Nos

Vinifica infirmos, hac tua massa gerat.

Item:

Christe veni auxilio miseris, finemq. labori

Impone, ad cæli collige regna Tuos.

H

Christe veni, praesensq, tuos tutare clientes,

Iudicij tempus scimus adesse tui.

Christe veni, defende tuos, nec differ in annos,

Cumq, ita sit visum, Christe, venire, veni.

Vespera iam venit, nobiscum Christe maneto,

Extingui lucem nec patiare tuam.

Tu noster Dominus, tu noster es unicus hospes.

Ergo tuum serua fortiter usq, gregem.

Machina cum mundi senio confecta tabescat,

Appropera, ser opem, maxime Christe, tuis.

A M E N.

Ignatius

DE MYSTERIO INCARNATIONIS Verbi & vnionis hypostaticæ,
contra Vbiquitatem, & realem
communicationem Idiomaticum.

ASSERTIO CATHOLICA.

Ignatius Epistola 2. ad Trallianos.

ERVM corpus Maria peperit, quod esset quasi diuinæ naturæ domicilium, tale nimirum, quod hæc omnia, quæ propria sunt corporis humani, nobiscum haberet communia.

Athanasius serm. 4. contra Arianos
pag. 247.

Rectam fidem tuebimur, si quod vtriusque naturæ proprium est, consideremus, & ab vno vtrumque præstari animaduertamus. Id si à nobis fiat, nunquam in errorem prolabemur.

Theodoretus dial. 2.

Vnum quidem Filium Dei & agnosco & adoro, Dominum Iesum Christum, Diuinitatis verò & humanitatis differentiam didici.

Idem paulò pòst.

Duas in ipso (Christo) naturas considerare, & vtrique tribuere conueniētia oportet. Si verò vna natura est Christus, quomodo possunt ipsi accommodari contraria?

Idem paulò pòst.

Cum de naturis loquimur, suum cuique tribuamus, &

sciamus, quædam esse diuinitatis, quædam humanitatis, propria. Cum autem de persona verba facimus, communica-
 nda sunt naturarum propria, & hæc atque illa Salu-
 tori Christo tribuenda sunt, & idē appellandus est & Deus
 & homo, & Filius Dei & Filius hominis, & Filius Davidis
 & Dominus Davidis, & semen Abrahamæ, & conditor Abra-
 hæ. Idem de aliis appellationibus omnibus dictum pu-
 temus.

Idem dialogo 3.

Nos enim diuinitatis & humanitatis talem prædica-
 mus *synionem*, vt intelligamus vnā personam indiuisā,
 & eundem agnoscamus Deum & hominem, visibilem &
 inuisibilem, circumscriptum & incircumscriptum, & alia
 omnia, quæcunque diuinitatem & humanitatem desi-
 gnant, vni personæ accommodamus.

Augustinus de essentia diuinitatis in fine.

Sicut eundem (Dei) Filium & Redemptorem nostrum,
 secundū diuinitatem inuisibilem & incorporeum, sicut
 & Patrem & Spiritum sanctum, non credere, impium est:
 Ita eundem Dei Filium in homine assumpto, visibilem,
 corporeum atque localem post resurrectionem non cre-
 dere & profiteri, est prophanum.

Hieronymus in explan. symb. ad Damasum.

Illorum quoque execramur blasphemiam, qui nouo
 sensu asserere conantur, à tempore susceptę carnis, omnia,
 quæ erant Deitatis, in hominem demigrasse, & rursū,
 quæ erant humanitatis, in Deum esse transfusa, vt, quod
 nulla vnquam hæresis dicere ausa est, videatur hac confu-
 sione vtraque exinanita substantia, Deitatis scilicet & hu-
 manitatis, & à proprio statu in alium commutata.

Cyrell.

Cyrell. lib. 5. de Trinit.

Sic quæ de Christo dicuntur, intelligenda sunt, vt nec, quæ Deitati conueniunt, humanitati ipsius tribuantur, nec, quæ humanitatis propria sunt, ad Deitatem ipsius detorqueantur.

Fulgentius lib. 3. ad Thrasim.

Vnus idemque Christus est, qui, quod humanum est, habet Deus in veritate humanæ, & quod diuinum est, habet homo in veritate diuinæ naturæ.

Idem in lib. de incarnat. & gratia cap. 2.

In Christo, vnigenito Dei Filio, personam non diuidunt naturarum propria, neque vnitas personæ potest vtriusque naturæ propria confundere, vel auferre.

Lutherus in disput. de vnione duarum naturarum in Christo, & communicatione Idiomatum.

Fides Catholica hæc est, vt vnum Dominum Christum confiteamur verum Deum & hominem. Ex hac veritate geminæ substantiæ & vnitate personæ, sequitur illa, quæ dicitur communicatio Idiomatum, vt ea, quæ sunt hominis, rectè de Deo, & e contra, quæ Dei sunt, de homine dicantur. Verè dicitur: Iste homo creauit mundum. Et: Deus iste est passus, mortuus, sepultus. Non tamen hæc vera sunt in abstracto (vt dicitur) humanæ naturæ.

Idem in explicatione postremorum verborum Dauidis.

Sicut Pater vitam habet in seipso, & sicut Pater suscitatur mortuos & viuificat: ita quoque Filius viuificat, quos vult. Quæ omnia de prima & æterna natiuitate Filij secundum diuinitatem sunt dicta. Secundum alteram & temporalem.

lem hominis natiuitatem etiam data est ei æterna Deitas. ris potestas, sed temporaliter, & non ab æterno: quia non vt diuinitas, ita quoque humanitas Christi ab æterno fuit. Verùm eo ipso momento, quo diuinitas & humanitas Christi, in vnitatem personæ coniungi cœperunt, homo Filius Mariæ, est & dicitur omnipotens, & æternus Deus, cuius est æterna potestas, qui omnia creauit & sustentat, per communicationem Idiomatum, quatenus vna cum Deo persona est, & verus Deus est &c.

PROPOSITIONES DE controuersia recens mota in ar- ticulo incarnationis Christi.

OUAE controuersia de mysterio incarnatio-
nis, cardo seu status, in hisce potissimum con-
sistit quæstionibus.

I.

Quænam sit vnionis hypostaticæ differentia specifica?

I I.

An omnia, quæ Filius Dei accepit in tempore, tantum (vt
in refutatione Arianorum Patres interdum loquuntur) se-
cundum naturam assumtam acceperit?

I I I.

Qualis sit Christi hominis maiestas?

I V.

Necesse ne sit, vel propter vnionem hypostaticam, vel
propter exaltationis gloriam, carni Christi καὶ σαρκὶ, non
minus, quàm naturæ diuinæ ascribi vniuersalem illam
presen-

præsentiam seu πανταχούσιν, cum cæteris siue omnibus, siue aliquibus Dei Idiomatis, præsertim etiam absolutam omnipotentiam & omniscientiam.

QVAESTIO PRIMA.

De unionis hypostatica differentia specifica.

I.

D primam respondeo syllogisticè & breuiter: Nihil cōstituit vnionem hypostaticam, præter id, quod Filio proprium est in ea vnione: *μόνον & λόγος σὰρξ ἐγένετο*. Iohan. i. Nihil autem Filius in hac vnione cum carne, proprium, hoc est, à Patre & Spiritu sancto distinctum habet, nisi quòd *λόγος* ita sibi inseparabiliter & ἀνυχώτως vnuitur eam carnē, vt ex *λόγος* & carne assumpta, tanquam partibus substantialibus, vnus constet Christus: Ergo, sola constitutio substantiæ vnus personæ Christi ex *ὁσάσκει λόγος*, & carne assumpta per arcanam & ineffabilem copulationem siue coalitionem, est id, quod vnionem duarum naturarum in Christo personalem, à reliquīs præsentia Dei gradibus discernit: vt dicitur Coloss. 2: In eo inhabitat omnis plenitudo Deitatis corporaliter.

I I.

Poterat hic vnicus syllogismus totam controuersiam componere. Crassus enim error est definiētium vnionem hypostaticam, vel ex monstrosa carnis (personæ alia ratio est) Vbiquitate: vel ex reali totius energiæ diuinæ in naturam assumptam transfusione.

I I I.

Hac siquidem ratione, primùm, mysterium incarna-

Concil.

Tolera. 6.

ca. 1: Cum

tota coo-

perata sit

Trinitas

formatio-

nem susce-

pti homi-

nis, quo-

niam infe-

parabilia

sunt ope-

ra Trini-

tatis, so-

lus tamen

Filius sus-

cepit hu-

manitatē

in singula

ritate per-

sonæ, non

in vnitare

diuinæ na-

turæ, id est,

in eo,

quod pro-

prium est

Filiij, non

quod com-

mune est

Trinitati.

tionis ἢ λόγῳ à reliquis præsentia Dei gradibus, non nisi externa secundùm maius & minus differret κοινωνία, κατὰ συμβεβηκός: & sic vnio personalis in accidentalem conuertere-
tur assistentiam: fieretque Christus ὁ θεὸς ἀνθρώπου, θεὸς ἀνθρώπου, ἢ φίλος ἀνθρώπου, vt Nestorius, pro Trinitate quaternitatem inuens, scødè delirabat.

I V.

Deinde hac ipsa ratione, præter Monotheleticam proprietatum confusionem, Eutychæamque naturarum siue exæquationem, siue ταυτότητα, quæ hypostaticam ὑποστατικὴν σικλὴν ἐνότητα, ἢ σύγχυσιν transformat, cum blasphemis Sabelianis, τρεῖς habituri essemus ἐνανθρωπήσαντας, atque ita ἡ τρία τρισυπόστατον, ἀλλ' ἓνα τεινόντων. Cùm immensitas, ἢ πανταχούτιν, vt & ipsa diuina ἐνέργεια, sint Filio cū Patre & Spiritu sancto proprietates non distinctæ, sed communes & quidem essentielles, adeoque nulli creaturæ secundùm se in omnem æternitatem communicabiles.

QVAESTIO SECUNDA.

De datis Christo & acceptis in tempore.

V.

Ad secundam quæstionem quod attinet: vt hîc non loquimur de æterna ἢ λόγῳ generatione ex Patris substantia, à quo omnia, non quidem temporis, sed ordinis respectu habet, ὡς μονογενὲς σὺν αἰδίῳ, ὁμοούσιον, ἢ ὁμότιμον. Vnde æterna sua idiomata tam personalia, quàm essentialia, in concreto passim etiam de persona sua incarnata prædicat, & contrā. Sed κατ' ἄλλο, non ἀπλῶς.

V I.

Ita quotiescunque de datis Christo in tempore fit sermo

mo, cum primis distinguendum est inter dona spectantia ad carnis assumptionem & perfectionem, & inter potestatem officij.

V I I.

Dona perfectionis nomino omnia illa, quibus natura assumpta, non dico ex sese, ἀφ' ἑαυτῆς: sed secundum sese, & in se, ἐν ἑαυτῇ, & ἐξ ἑαυτῆς, est locupletata: quæ à primo quidem incarnationis momento cœperunt, sed pro ætatis tamen ratione maius indies acquisiuerunt incrementum, Luc. 2. Iam verò in sublimi exaltationis statu, creatam omnem non humanam tantum, sed etiam Angelicam eminentiam gloriamq; modo nobis ineffabili, planè transcendunt, tam numero quàm gradibus, nec tamen carnis substantiam abolent.

V I I I.

Potestas autem officij, non alterutram seorsum naturam, sed totam respicit personam, quæ ideo facta est θεῶν ἀνθρώπου, vt in vtraque natura, & secundum vtramque, salutaris Mediatoris officio, haud quidem separatim, sed tamen distinctè & incōfused (ἀδιασπείτως ἀμαχὶ ἀσυγχύτως) defūgeretur. Vnde eiusdem officij ἀποτελέσματα dicuntur, & sunt ἐνέργειαι θεανδρῆ καὶ τῆς κοίνοποιίας, ad quam vtraque natura confert quod suū est, vnitè quidem, at non indistinctè.

I X.

Huc maioris perspicuitatis causa Nazianzeni cito regulā (oratione 1. de λόγῳ fol. 212.) ἀλλ' οὐ μὲν φύσεως, ἀλλ' οὐδ' οἰκονομίας λόγῳ. ἔστω γὰρ ὁ νῦν ἀνθρώπου, καὶ ἀσὶν θεῶν ὡς. Hoc est (secundum eiusdem aphorismi explicationem Philippicam) Discernendum est inter diuinitatem mittentem, & personam missam. Est quæ alia consideratio ἢ λόγῳ ratione essentiz, alia ratione officij.

ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς ὁ υἱὸς γεννᾶται.

Athanas.
contra A-
rianos ser.
4: Quæ pos-
sident ut
Deus, ea
postulat
ut Deus.

Vt igitur ratione essentiae absolutè consideratus, seu ἀπολύτως, ut Nazianzenus loquitur, nihil accipit ἐκ λόγου in tempore: Ita ratione οἰκονομίας seu officij (alij vocant ministerium) id est, respectu missionis, accipit certè non tantum in mandatis, sed etiam in potestate, quicquid mirandi sui est officij, quod liberrima voluntate propter nos homines, & propter nostram salutem, iam inde à facti & promulgati reparationis nostræ decreti, initio, suscepit.

ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς ὁ υἱὸς γεννᾶται. X I.

Et sic Stan-
carus cum
Osiandro
officium
Christi di-
straxerūt.

Aut ergo officium non integræ Verbi incarnati personæ incumbit, & sic frustra facta est ἐνωσις: aut potestatem, siue ἐξουσίαν officij, ex Trinitatis sanctissimo decreto secundum utramque naturam Christus accepit.

ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς ὁ υἱὸς γεννᾶται. X I I.

Nec difficile erat demonstrare, quod ab hac sententia veteres Orthodoxi, Nazianzenus præsertim & Basilii, item Athanasius, nequaquam discrepent.

ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς ὁ υἱὸς γεννᾶται. X I I I.

Athanas.
orat. 2. cō-
tra Aria-
nos pag.
152.

Et si enim aduersus Arianos (qui ex iis, quæ accepisse in tempore Christus dicitur τὸ ἐκ λόγου ὁμοούσιον impugnabant) sic interdum loquuntur Patres, ut accepta, simpliciter ad naturam tantum assumptam referre videantur: tamen attento Lectori non potest non esse perspicuum, eos nihil aliud velle nisi secundum Nazianzeni axioma: discernendum esse inter diuinitatē, vel potius hypostasim ἐκ λόγου absolutam & incarnatam: utq; ostendant nimirum propter incarnationem (cuius mysterium seu οἰκονομία, nedum finis, utramque tam assumentem, quam assumptam comprehendit naturam) multa de Christo dici, quæ Deo absolutè tribui nequeant.

XIV.

XIV.

Huc illud spectat Athanasij: Data est mihi omnis potestas Saluatori. Et hinc est, quod toties apud Basilium, in scriptis præsertim contra Eunomium τὸν διωκτῆν, occurrunt phrasæ illæ: ἡ ἐν ἀνθρώποις, ἡ τῆς ἀνθρωπότητος οἰκονομία, ἡ τῆς οἰκονομίας φάρισις. Item: τὸ ἀνθρώπινως &c. Omitto Nazianzeni verba in loco, iam antè citato, valde nostram sententiam illustrantia.

QUESTIO TERTIA.

De maiestate Christi hominis.

XV.

Ad tertiam quæstionem, vel dextrè explicandam, vel rectè intelligendam, eadem distinctione opus est. Alia est enim τῆς ὑσίας ἡ λόγος maiestas, alia τῆς οἰκονομίας.

XVI.

Illa simpliciter estque manetque Dei idioma essentialē, & nulli creaturæ καὶ ἐν αὐτῷ, seu ἐν αὐτῇ realiter competit: quia τὸ θεῷ οὐ μόνον, καὶ συναΐδιον, καὶ ἀναρχον, καὶ ὁμόπουν definit, iuxta symbolum Athanasij: Patris, Filij, & Spiritus sancti, vna Deitas, æqualis gloria, coæterna maiestas.

XVII.

Vnde præclare Basilius: Τὸ ἐν μορφῇ θεῷ, ἐν ὑσίᾳ ἐστὶ θεῷ. Οὐ γὰρ ἄλλο μορφή, καὶ ἄλλο ὑσία θεῷ, ἵνα μὴ σύνθετος. ὁ κατὰ μορφὴν ὢν ἴσθι, καὶ ὑσία ἴσθι. pag. 680.

XVIII.

Hæc verò quæ οἰκονομίαν respicit, ἡ τὸ τῆς ἐκ σαρκώσεως μυσηϊον, vti est priore inferior: ita nihil habet in tota rerum natura, quod eiz quiparetur.

X I X.

¶ *Utrumque* ἡ ἐκ τῶν διωνυσίων, simul & mysterium vnionis, & eiusdem mysterij finem, id est, ἅμα τὸ ὄν, & τὴ διάνωσις completur: ita maiestas hæc Christi, in binos quasi ramos, ceteris suis gradibus subdistinguitur.

X X.

*Maiestas Christi hinc
biniariam considerat*

Ratione enim vnionis, per se considerata, maiestas propriè naturam assumptam respicit. Nam quæ maior creaturæ potest esse gloria, quàm non tantùm esse ἀναμάρτητος, atq; ita natura immortalem (ne iam de reliquis carnis Christi prærogatiuis dicam) verùm etiam cum Verbo constituere vnā hypostasim, iuxta illud Ebr. 2: Non enim Angelos, sed semen Abraham assumptis.

X X I.

Sed respectu finis, propter quem facta est ἕνωσις, maiestas exoritur officij, competens Christo secundùm vtramque naturam.

X X I I.

Etenim Mediator, Redemptor, Iustificator & Saluator, hoc est, summus noster Sacerdos & Rex, secundùm vtramque Christus est naturam, seruata cuiusque proprietate: cùm meriti tum efficaciæ respectu.

X X I I I.

¶ Vtq; suo Messias ille noster Immanuel officio defungitur fidelissimè, in statu rā humiliationis, quàm exaltationis: ita neuter horum alterutram naturam excludit, ne vel frustra denuo fingatur facta esse ἕνωσις: vel alter istorum statuum ab officio Mediatoris sequestretur: vel officium, nõ nisi ex parte, personæ incumbere asseratur: quorum nihil in explicatione veritati congruit.

X X I V.

XXIV.

De hac maiestate officij gloriatur Christus: Si vos Filius liberauerit, Iohan. 8. Itē: data est est MIHI (scilicet soli vt Saluatori: secundum Athanasium) omnis illa potestas, videlicet liberandi genus humanum à peccato & morte, ac dandæ vitæ æternæ, repellendi hostes, & exercendi iudicij, in quo damnaturus sum incredulos, saluatis fidelibus: Omnia denique, quæ Mediatori congruunt, non minus potenter, quàm sapienter, & mirando cum successu, contra inferorum portas transigendi.

XXV.

Ethanc gloriam Messias *ὁ Θεὸς υἱὸς τοῦ Θεοῦ* cum nemine vel in cœlo vel in terra, communicat. Vnde & frustra Patrem honorat, qui non honorat Filium, Iohan. 5.

QUESTIO QUARTA.

Dereali communicatione.

XXVI.

Ultima quæstio explicatu omnium facilima est, primò contradictione in adiecto ponderata. Idiomata enim nisi secundum se incommunicabilia naturis maneant, desinunt esse idiomata, iuxta Damasцени regulam: *ἀκίνητὰ καὶ ἰδιότῃς, ἢ πῶς μὲν ἰδιότης κινημένη, καὶ μεταπίπτουσα.*

XXVII.

Deinde considerato rursus discrimine inter proprietates naturarum & officij. Præsentia enim vniuersalis, omnipotentia, omniscientia &c. non minus, quàm ipsa æternitas, & immensitas, sunt Dei *αἰωνοσία*, seu idiomata essentialia simpliciter *ἀσυγκοινώτητα*. Ergo Filius Mariæ verè esset, & ego reficiam vos. Datum enim est mihi, vt fatigatos reficiam, & mortuos viuificē.

Athanasius in dictū, Omnia mihi tradita sunt à Patre pag. 290: Tradita enim sunt illi vt Medico, qui sanaret mortuum serpentis. Et vt Vita, quæ excitaret mortuum. Et vt Luci, quò illuminaret nebras. Et vt rationi, quò redintegraret vim rationalem. Et paul. pòst: Certè quæ ratione sibi omnia tradita essent indicare volēs Saluator,

per Matthæum subintulit: Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati

est vbique, omnipotens, omniscius, vt & immensus & æternus: ὅτι καὶ ἄλλων, quia non nisi vnica Christi in vtraque natura subsistentis persona est: ὅτι καὶ ἐαυτὸν, ὅτι ἐν αὐτῷ, quia nulla est naturarum vel exæquatio vel cōfusio: sed καὶ ἄλλα, per communicationem Idiomatum, quæ vera est, quatenus res est vera.

XXVIII.

Talis enim κοινωνία est, qualis est vnio. Et vtrouque saluē sunt retinendæ cū naturæ ipsæ, tum vel maximè naturarum proprietates, quibus solis naturæ discernuntur, iuxta auream Lutheri regulam: Negans proprietates, negat naturas.

*Regula Lutheri de
proprietas. neg.*

XXIX.

Nec potest πᾶσα ἡ ἐξουσία ipsa esse absoluta Dei omnipotentia, cū hæc infinitam Deitatis essentiam definiat, toti Trinitati communem: Illa verò, soli Filio data, respiciat certum duntaxat, & quidem liberrimum illud reparationis nostræ, decretum, sitque περιεπεπλημένον quiddam in Christo Deo, non naturale siue essentialē: & duret quidem in æternum, non autem fuerit ab æterno. psal. 110. Ac vt maximè nobis sit ἀνετάλητον, Deo tamen circumscrip̃ta & finita esse nunquam desinat.

XXX.

Quid? Quòd ex reali personalium Idiomatum (duo enim tantum, nō plura Idiomatum Dei genera sunt) κοινωνία cauēri nequeat, quin personarum inferatur quaternio: Ex essentialium verò Deitatis (quæ singularis, vnica & simplicissima est) διττότης seu pluralitas: quorum neutrum sine grādi sacrilegio, & summæ læsæ maiestatis crimine, statui potest.

XXXI.

XXXI.

Cumq; diuina essentia (non minus, quàm ὁ λόγος ὑπὸ σα-
 ρί, propriè loquendo) simpliciter sit ἀμείκτως, sequitur, aut
 omnia, aut nulla idiomata Dei, siue ὑσιώδη, siue προσωπικά
 (quorum hæc personas, illa essentiam Trinitatis definiūt)
 caliter carni assumtæ secundum sese communicari.

XXXII.

Sed æternitatem & immensitatem, sicut & ipsam ὁ λόγος
 ex Patris substantia generationem, ἀναρχον, καὶ αἰδιον, καὶ ἀρρητον,
 carni assumtæ secundum sese prorsus esse incommunica-
 bilem, nemo est qui negare ausit. Ergo fateamur necesse
 est, nullū Dei idioma propriè sic dictum, nisi in concreto,
 de Christo homine prædicari posse, iuxta regulā: De Deo
 & Christo aliter nec sentiendum, nec loquendum est, quàm
 sicut se expressio verbo patefecit. Ioan. 17: Hæc est vita æter-
 na, &c.

Athanas.
 serm. 4. cō-
 tra Aria-
 nos fol.
 244.

XXXIII.

Concludimus hinc immota consequentia: Commu-
 nicationem, non dico simpliciter nullam esse realem (est
 enim ὑπὲρ ἐκ πλειῶν, supra ipsos Angelos, nedum consortes,
 natura assumta, gratiis, donis, ornamentis, perfectionibus,
 eminentiis, prærogatiis, adeoque potestate, maiestate &
 gloria, secundum Spiritus sancti plenitudinem, citra men-
 suram, etiam in sese, vt superius annotaui, locupletata, &
 quasi inuncta) sed Idiomatum Dei essentialium realem
 nullam esse dico.

Quid ac-
 ceperit na-
 tura hu-
 mana in
 Christo.
 vide Atha-
 nas. pag.
 78. ad Epi-
 stetum.

XXXIV.

Ratio perspicua est: quia naturæ, & naturarum proprie-
 tates, operationesq; licet inseparabilissimè vnitæ: distin-
 ctæ tamen in æternum manent, nisi profligatas veterum

Athanas.
serm. 4. cō
tra Arian.
pag. 245.
260. 261.
Athanas.
ad Epiſt.
fol. 74.
Quis infer
nus iſta e-
ructauit?

hærefes, de quarum aliquibus ſaltem in primæ quæſtionis
calce dictum eſt, omnes ſimul ſemelque (horreſco refe-
rens) in Chriſti vineam, quaſi ab Orco, reuocare: Et vnio-
nem hypſtaticam in vnitatem, ſeu identitatem, vt ſic lo-
quar, phyſicam, quæ tetra, imò blaſphema confuſio eſt,
transformare: adeoque totam Chriſtianam fidem turpi-
ter (ſi non ex profeſſo, reipſa tamen) abnegare libeat.

XXXV.

Etiſi igitur *ὁ λόγος* pro ſua infinita potentia verè carnem
ſuam exhibere, & ſiſtere poteſt vbicunque vult & promi-
ſit: tamen ſecundum ſeſe *CARO CHRISTI* non eſt ubiq;
ſiquidem id naturarum in Chriſto cū exæquationem,
tum diuulſionem, efficeret, & vnionem hypſtaticam
aboleret, imò totam Trinitatem, cum Patripaſſianis in-
carnaret.

XXXVI.

Athanas.
in dictum:
Omnia mi
hi tradita
ſunt à Pa-
tre pag.
290. 296.

Nec exaltationis gloria carni aſſumptæ *πανταχού* in-
fert. Quia exaltatio haudquaquam naturæ noſtræ (qua e-
tiam in gloria ad dextram Altiffimi manet Filius hominis
fratribus *ὁ μόνος*) abolitio, ſed perfectio eſt: Et omnis illa
potestas data Chriſto, eſt officij, non diuinæ eſſentia. Da-
niel. 7. Matth. 28.

XXXVII.

Vnde & nomen, quod accepit Chriſtus, eſt ſupra omne
nomen, ſcilicet creaturarum, non creatoris (cui tamen æ-
quale nomen, licet non ſemper agnitum, perpetuò reti-
net, *ὁς μόνος* vñs, Iohan. 1. Ebr. 1. Id quod non tantum quoti-
dianis miraculis ſuæ Eccleſiæ, ſed vniuerſo in ſuper mun-
do, vel maximè per reſurrectionem, viſibilemque Spiritus
ſancti effuſionem, quàm euidentiffimè, quaſi *καὶ τὸ ὄνομα* de-
clarauit,

transit, *ἐν δυνάμει* Rom. I.) Et omnia iamdudum subiecta
 pedibus Christi, præteream, qui subiecit eamnia I.
 Corinth. 15. Et caput Christi Deus est, & Ecclesiæ caput est
 Christus I. Corinth. 11.

XXXVIII.

Sicut autem nullo modo negari potest, tãa illam offi-
 cij *ἐξουσίαν*, non minus quàm ipsam *ἐκλογὴν διότιαν*, tum demũ
 plene sese exercuisse, perfecta claritate fulsisse, & liquidũ
 fuisse cognitam, cùm à mortuis resurrexit, summiq;ue
 Regis insignibus ornatus in sublime prodijt.

XXXIX.

Ita si qui carnem Christi exaltati, in cœlis iam otiosam
 alicubi desiderare, aut sua tantũ suauitate perfrui, nihilq;
 ad Ecclesiæ in terris siue collectionem, siue protectionem,
 amplius conferre, quasi suo prorsus munere in passione de-
 functam, somniāt. Istis nullo modo ad stipulamur, sed po-
 tius firmiter credimus, Christum etiamnum suo in nobis
 à peccato & morte redimendis seu liberandis, nec non in
 operibus Satanæ potenter destruendis, salutari fungi offi-
 cio, *ἀρχιεπισκοπῆς, ἀδελφότητος, καὶ ἀποστολῆς*, secundum vtran-
 que naturam, cùm merito, tum efficacia.

XL.

Ideoque duplici, tam nimirum officij, quàm personæ
 seu vnionis iure, Christum *θεὸν ἄνθρωπον*, vna eademque ado-
 rationis *λατρίᾳ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ* supplices colimus, & fi-
 deli corde reuerenter, *ὡς καρδιογνώστῳ*, licet nobis iam
 impalpabilem, cum Thoma cõuerso, salutamus & inuo-
 camus: *ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ ὁ Κεφαλὴ ἡμῶν*. Necdubiũ nobis est, quin
 per & propter solius IESV CHRISTI nomẽ preces nostrę
 apud Patrem pondus habeant.

XLI.

Hæc orthodoxa tremendi τῆς ἑνσαρκώσεως mysterij explicatio (quæ secundum grauissimum Zachariæ præceptum, veritatem tantum & pacem diligentibus, satis opior, perspicua, simplex & plana est) adeo non euerit verâ corporis & sanguinis Christi κοινωνίαν ac præsentiam in sacrosancta coena, ut eandem (à proprio tamen institutionis fundamento nequaquam, vel ad dimensionum penetrationem, vel ad absolutæ vbiuitatis commentum ἡ δὲ διδασκαλία, temere distrahendam) suauissimè confirmet:

XLII.

Iudicent autem de graui hac causa omnes amantes veritatem (ut dixi) & pacem: sed iudicent ἀποστολῶν πάλιν, ἡμεῖς δὲ κατὰ πνεύματι, & μὴ κατὰ σάρκα, in timore Dei, & tanquam in conspectu Domini, ἡ καρδιογνώστῃ & Vindicis, memores præcepti: ἰσχυρῶς τὰς χάρας. Item: omnia probate, quod bonum est, tenete.

XLIII.

In mendacio enim nascimur. Opus igitur habemus, ut à Spiritu sancto in veritatem per verbum Dei indies renati, & ὁδηγούμενοι quasi manu ducamur.

XLIIII.

Maledictus ergo quisquis cum præiudicio, & nescio quibus prophanæ fascinatæ κενοδοξίας & suspicionum somnijs, sine serâ cedendi veritati proæresi, in tam grauem controuersiam illotis manibus irruit. ἡ δὲ διδασκαλία

βιάζεται πρὸς ἀλήθειαν. ὃ δὲ ὁ Κύριος
λόγος ἀλήθεια ἐστίν.

A M E N.

Argu-

ARGVMENTA ALIQVOT
 quæ opponi possunt patrocinantibus
 doctrinæ Vbiquitatis, qua confirmatur
 & stabilitur Eutyechiana & Schvvenck-
 feldiana confusio naturarum in Chri-
 sto, quæ oritur ex doctrina de commu-
 nicatione Idiomatum reali.

I.

DIOMATA aut sunt essentialia, aut persona-
 lia. Sed nec essentialia creaturæ realiter (seque-
 retur enim *διττότης* seu pluralitas deorum) Nec
 personalia (quia sequeretur paternitas) com-
 municantur. Ergo nulla est Idiomatū cōmunicatio realis.

I I.

Aut omnia, aut aliqua, aut nulla Dei idiomata (idio-
 mata inquam) communicantur carni assumptæ realiter.

Sed nec omnia (quia sequeretur naturarum *ταυτότης*) nec
 aliqua (quia essentia Dei est *ἀμείωτος*) Ergo nulla Dei idio-
 mata communicantur assumptæ carni realiter.

I I I.

Quicquid Filium, à patre & Spiritu sancto, distinguit,
 id ipsum constituit vnionis naturarum duarum in Christo
 differentiam specificam.

Sola autem hypostasis Filium à Patre & Spiritu sancto
 distinguit.

Ergo sola hypostasis constituit vnionis naturarum dua-
 rum in Christo differentiam specificam, vnde etiam vnio
 hypostatica dicta est.

Quicquid Trinitati commune est, non constituit vnionis hypostaticæ differentiam specificam, sed potius totam Trinitatem incarnat.

Communicatio omnipotentia, omniscientia, omnipresæntia realis, est sacrosanctæ & indiuiduæ Trinitati communis. Ergo:

Communicatio omnipotentia, omniscientia, omnipresæntia realis, nõ cõstituit vnionis hypostaticæ differentiam specificã, sed totam cum blasphemia incarnat Trinitatem.

V.

Cui tribuitur proprium, quod vni soli essentia conuenit, huic etiam essentiam tribui necesse est.

Communicatio idiomatum realis tribuit carni assumptæ propria, quæ solius essentia Dei sunt.

Ergo communicatio idiomatũ realis ipsam Dei essentiam carni assumptæ tribuat necesse est. Atque hoc modo in Ecclesiam, tanquam ab Orco reuocabitur hæresis Euty-chiana & Schvuenckfeldiana.

V I.

Quicquid vnionem hypostaticam, à reliquis præsentia Dei gradibus, tantum secundum plus & minus discernit, id ipsum mutat eam cum Nestorio in vnionem accidentalem, atque ita propriam differentiam euertit, naturasque diuellit.

Somnium transfusa Energia diuinæ in carnem assumptam, seu communicationis idiomatum realis, discernit quatuor gradus præsentia tantum secundum plus & minus. Ergo, hoc somnium mutat vnionem hypostaticã cum Nestorio in vnionem accidentalem, atque ita propriam differentiam specificam euertit, naturasq; diuellit.

THESES DE VIVIFICA CAR- NE CHRISTI.

Authore Hermanno Pacifico.

I.

ECTB Antiquitas orthodoxa sub anathema-
tis fulmine cauit, ne quis vel negaret, vel dubi-
taret, carnem Christi esse viuificā, ἡ γὰρ ζωοποιός.

I I.

Nec tamen propterea, vel proprietatum vel actionum
Christi fingenda est confusio, ex qua necessario sequeretur
confusio naturarum.

I I I.

Quæritur ergo, cū seipsam nec viuificārit, nec ex mor 1. Cor. 6.
tetriduana resuscitārit (est enim manet que creatura: ὁ θεὸς 2. Cor. 13.
ἀπαύτως θεὸς) quomodo vel sit vel dicatur viuifica?

I V.

Respondeo breuiter: primò dicitur viuifica, ex gratia,
non quidem habituali, sed vnionis. Est enim caro ἡ λέγων vi-
uificantis. Iohann. 1: In ipso vita erat. Nec vel cogitatio.
ne ab assumente Verbo separari caro illa potest, licet sem-
per distingui debeat. Separata enim nihil est negatiuè: vt
indistinctam sequitur monstrosa confusio. Hinc Nazian-
zenus: ἅμα σὰρξ, ἅμα θεῷ λόγος σὰρξ.

V.

Idem passim inculcat Cyrillus, cuius vnicum hoc loco
citasse testimonium ex quamplurimis sufficiat. Sic enim
inquit lib. 4. in Iohan. cap. 14: Vita secundum naturam ille
est, qui viuo Patre genitus est: sed non minus corpus suum

quoque viuificat. Vnitum enim ineffabili est Filio Dei, à quo vniuersa viuificantur. Idcirco corpus suum esse dicitur, & vnus cum eo est. Nempe post incarnationem vnus est, & vnus manet absq; diuisione vlla, præterquam quod Dei Patris *VERBUM*, & templum à Virgine sumtum, idem natura non sunt. Non enim est eiusdem substantiæ *VERBO* Dei homo assumptus. Vnus tamen cum illo est coniunctio ineffabili. Hæc ille,

V. I.

Deinde est etiam viuifica, ratione officij seu finis, propter quem facta est *vnus*.

V. I. I.

Non enim, vt inutile otiosumve tantum esset pondus, in hypostasin *ἡ λόγῳ* assumpta est carnis nostræ illa massa, sed vt in ea, & per eam, reficeretur salus & vita nostra.

V. I. I. I.

Vt autem Christus non secundum alterutram tantum, sed secundum vtramque naturam (ne frustra scilicet fingatur facta esse *ἡ ὁμοιότης*) salutari Mediatoris officio fungitur, ita beneficia, hoc officio nobis acquisita, sunt *ὑποτελέσματα* personæ indiuisæ, *θεαρθευμένων ἀπ' ἐνεργείων* profecta: nec alterutri naturæ seorsum ascribenda. Aliàs enim altera natura fuisset aut otiosa, aut nullius efficaciz. Vnde rursus sequetur *ἡ ὁμοιότης* non fuisse necessariam.

I. X.

Ceterum, vt officium & beneficia competunt personæ ita actiones naturarum distinctas esse oportet. Nam alioquin haudquaquam essent *θεαρθευαί*.

X.

Huc ascribo regulas. i. Proprietates & actiones distin-

unt naturas, quia saluāt quasi formam vnionis hyposta-
 Sed officium & beneficia vniunt personam, quia
 incarnationis finem monstrant.

X I.

Hoc est: Actiones cōpetunt naturis, non minus quā
 proprietates. Vt enim proprietatibus naturæ, ita proprie-
 tates distinguūtur actionibus. ὅτι ὃ δὲ αἰσὶ μόνον, ὅδ' ἀνθρώπιναι, ὅδ'
 θεοεικελῆ, ἀλλὰ θεαυδεικελῆ εἰσὶν αἱ θεοεῖς ἐνέργειαι. Sunt quidem a-
 ctiones in Christo, vt & proprietates & naturæ ipsæ vnitæ,
 haud separatæ: sed tamen inconfusæ, non quidem contra-
 riæ, sed subcontrariæ, aut sibi mutuò repugnantes, sed sub-
 ordinatæ, & quasi disparatæ, vel potiùs distinctæ: ne vnio-
 nisturbetur mysterium, aut ex personæ vnitatem inferatur
 unitas naturarum. ὅτι ὃ δ' αὐτῇ ἐνέργεια, ἢ αὐτῇ ὕσῑα secundum A-
 thanasii axioma. dial. 2. περὶ τριᾶδος. fol. 66.

X I I.

Sed beneficia Christi competunt personæ. Sunt enim
 vnus eiusdemque officij vtrique naturæ pariter incum-
 bentis effecta seu ἀποτέλεσματα κοινὰ, indiuisa & indistincta:
 licet ad ea producenda, suum quæque natura ὀρθόλογον μέρος
 (vt ita loquar) distinctè, quasi mutuis traditis operis, confe-
 rat, vt videlicet mirandæ illius vnionis finis constet, nec v-
 nio fingatur frustra facta.

X I I I.

Vtigitur Mediator, Redemptor, Iustificator & Saluator:
 ita Viuificator noster est Christus secundum vtramque na-
 turam, cum meriti, tum efficaciarum respectu, salua tamē
 cuiusque naturæ proprietate.

X I V.

Meritū τὸ λύτρον nomino, hoc est, mortē illā, qua nos mor-
 tis æternæ reos Christus insons ad vitā æternam redemit.

XV.

Et si autem caro tantum (haud Deitas) mortem pro nobis gustavit: tamen mors illa non potuisset esse meritum seu pretium æquivalens, nisi moriens assumētis *ἡ ἁγία* caro fuisset propria. *ὅτι ἂν θάνατον μόνον, ἀλλὰ καὶ Θεὸς. ὁ δὲν καὶ τότε πάσχει.* *ἀποκρίσις, ἀποκρίσις.* Damasc. lib. 3. fide ortho. cap. 15. Bonavent. Valet *ἡ ἁγία* propter unionem.

XVI.

Efficacia porro, non est tantum meriti illius gratuita siue imputatio, siue applicatio: sed ipsa etiam vitæ in nobis instauratio seu reparatio, & quasi *ἀνάκτησις, ἢ μάλλον ἀνάστασις καὶ ἀνακαταστάσις.*

XVII.

Hæc *ἀνάκτησις*, vt sic nōminem, solius quidē naturæ creatricis *ἐνέργεια*, vt mors propriè carnis est passio: sicut tamen mors fit *ὑπὲρ* propter personæ dignitatem: ita VERBUM nos vivificat, propter cognatam nobis carnis suæ obedientiam & mortem. Quæ ratione etiam efficacia ista sit beneficium personæ, licet per se sit actio solius diuinæ naturæ & omnipotentis.

XVIII.

Hinc iam Christus verè est Vita, Via, Veritas & Resurrectio nostra: secundum utramque naturam, tam merito quàm efficacia, servata tamen proprietatum distinctione.

XIX.

Utraque enim natura (nō quidē seorsum, separatimve, sed distinctè tamen) quod suum est, confert, tam merito quàm efficaciæ respectu. Vnde vivificatio nostri emergit, quod beneficium seu *ἀποτέλεσμα* integræ personæ, natura tamē neutra exclusæ, pie & orthodoxè acceptum referimus.

Medi conditione non obsecuta, multi Eutychem ma-
gistrum confutionem stabiliunt, ascribentes carni ^{αλατ},
quod propriè soli Deo debetur, ^{χ' ετα τω ενος εν τω υσταλινω}
^{αυτου}, nec considerantes inter ceteras causas (cur Me-
diorem congruebat Deum & hominem esse) hanc simul
necessariò poni, nimirum, quia creatura non est viuifica-
tor sed, vt Iohan. i. scriptum est: In ipso vita erat. Ideo hic
Redemptor Deus est, vt vincat mortem, & restituat vitam.
Nam vt in initio in creatione ^{αβγ} fuit Viuificator: ita &
nunc credentes, ei inserti, rursus per eum viuificantur.

Ellicet beneficium toti personæ comperat: tamen a-
dipropria est diuinæ naturæ & omnipotētis, iuxta illud,
Iohan. 3: Ideo apparuit Filius Dei, vt destrueret opera dia-
boli, peccatum scilicet & mortem. Quæ mala solus quidē
ipse sustulit, ac destruxit, sed tamen in natura ea, seu mi-
nimo eius naturæ, quam miserabili seruitute & tyranni-
de oppressorant.

Hinc iam Christus euasit Dominus Satanæ, peccati & mortis, etiam secundum naturam humanâ, in & cum qua, addo etiam per quam, id est, cuius ministerio (vt Athanasius loquitur) cum totum Mediatoris officium, felicissimo successu, frustra resistentibus hostibus, partim consummatum est, partim adhuc κατὰ τὰς ἀνὰ ἐξουσίαν Regio more administratur: tum vel in primis portæ illæ infernales fortiter expugnatae & destructæ sunt. In qua nobis & recuperanda (si potius acquirenda) & applicanda victoria Filij Dei, nunc assueta nec fuit, nec adhuc est, nec vnquam erit omnino, donec penitus absorpti πᾶσι τοῖς ἐχθροῖς subiiciantur

Christi pedibus, & donec nos fratres suos *συγγενεῖς καὶ ἀγαπώμενοι* vniuersi illius triumphi in æternum participes fecerit. psal. 8. 110. Esai 25. 26. 1 Corinth. 13. Phil. 2. Ephes. 4. 1. Cor. 6. 13.

X X I I I.

Dixi de viuificatione, quæ nunc vt beneficium confideratur, nunc vt actio. His appendicis loco, modi, quo vita in nos deriuatur, breuem adiiciam explicationem, videlicet, quatenus nobis expresso verbo est reuelata.

X X I V.

Nec sanè minoris hæc quæstio, quàm prior, momenti est. Nec leuiori hîc periculo, quàm illic multi à scopo veritatis aberrant. Iustum enim ignorantibus vsum, non inutiles tantum, sed etiam noxius sæpe fit thesaurus.

X X V.

1. Cor. 8. Vt ergo hæc doctrina superioris quasi finis, aut certe praxis est, *ἡς ἀπὸ τοῦ ἡγούμενου φησὶ οἱ* ita præcipuam meritò curam adhibebimus, ne tanto beneficio, nostra defraudemur culpa: sed vt semel nobis pretioso Christi sanguine partæ vitæ perpetuò sumus maneamusque participes.

X X V I.

Nec verò dubium est, eadem nos vita seu luce (vita enim lux est, Iohan. 1) & hîc inchoatiuè, & paulò post consummatiue frui, atque in æternum fruituros (*ἡ μὲν ἐστὶν ἀρχὴ κατὰ τοὺς ὁρίζοντες*) qua caro Christi fruitur. Modus tamen differt.

X X V I I.

Caro enim Christi nostræ *ἐμὸς σῶμα, καὶ ἀναμάρτητον*, & per se *ἡν πᾶσα ἐστὶν*, immediatè à λόγῳ, vitæ authore, in æternam & propriam suam assumpta hypostasin, fouetur, gèstatur & viuifi-

viuificatur, ἀντίστα, βάσις, κεφαλὴ, ἀγκυρά, πῆλη καὶ σφραγὶς τῆς φύσεως
καὶ σαρκὸς, ἢ γὰρ ζωῆς ἡμῶν.

XXVIII.

Harum siquidem appellationum Metaphoræ, respectu nostri, ad humanam propriè in Christo naturam dirigitur. Licet interim Ecclesiæ caput Christus sit, maneatque, hæc d secundum alteram duntaxat, sed secundum vtramque naturam. Christi autem caput est Deus, vt alibi demonstratur.

XXIX.

Ab eodem igitur Christo λόγῳ nos etiam (licet inuicem καὶ ἑαυτοῖς distincti) viuificamur, sed mediatè, tanquam palmires, surculi & membra, fide, eidem carni arcana Spiritus sancti (qui est substantialis ille inter Patrem & Filiū, atque etiam inter Christum & credentes nexus) efficacia & operatione, vt capiti & viti inserti, ex cuius plenitudine omnes haurimus accipimusque vitam, salutem & gratiā pro gratia, Iohann. i. Adeoque gratiam coniunctam cum dono per gratiam.

XXX.

Vtergo corpus, nisi ab anima inhabitetur, non viuit, sed mortuum est cadauer: ita donec homo, Spiritus Christi templum non fit, reuera expers vitæ manet. Vtque surculus non nisi ex stirpe, cui insitus est, viuificum succum & vigorem trahit: ita nemo fit particeps Spiritus Christi viuificantis, nisi in quotidianis pœnitentiæ exercitiis, arctius indies cum eiusdem carne coalescat fide in vnum σῶμα (Quæ est ἑνωσις καὶ συνάφεια, ἢ γὰρ ἐνσωμάτωσις, καὶ ἐνοίκησις, ἢ ἀνακαταστάσις, καὶ οἶον ἐμφύτευσις. Rom. ii. ὃ μὲν φυσικὴ ἢ σαρκικὴ, Ἀλλὰ ὑπερφυσικὴ καὶ μυστικὴ, quouis tamen physico seu corporali nexu καὶ

αὐτὸν πλησιέστερον, ἡμιον, ἀρτίον, ἐφικτόν, ἀδικοῦται
firmior, durabiliorque.)

XXXI.

Nec enim nisi fidelia Christi membra partis ab ipso beneficiis fruuntur, iuxta regulam: Extra Ecclesiam non est salus. Item: Si quis Spiritum Christi non habet, hic non est eius. Nec Christi vel substantia cassi beneficiis & merito: vel meritum & beneficia citra substantiam conferuntur,

Rom. 8.
Iohan. 15.

iuxta illud: πῶς ἔτι καὶ σὺν αὐτῷ τὰ πάντα χαρίζεται. Item: ἐὰν μὴ μένη ἐν ἐμοί, ἐβλήθη ἔξω ὡς τὸ κληῖμα, καὶ ἐξηρανθή. Et sicut Christus vi-

Ioh. 6.
1. Cor. 13.

uit διὰ τὸν πατέρα ζῶντα: sic etiam οἱ πιστεύοντες viuūt, viuētq;, διὰ τὸν Χριστόν, καὶ ὁ ὑμεῖς ἀδενύμεν ἐν Χριστῷ, ἀλλὰ ζῆταίμεθα σὺν αὐτῷ ἐν νάμωσθε. ἢ ὅτι ἐστὶ δύναμις ἰατρικὴ καὶ ζωογονητικὴ ἰσχύς, τοῦτο ἐστὶ, ζωοποιεῖ ἐν Χριστῷ εἰς πιστεύοντας ἐξελθῶσα. Marc. 5. Luc. 9.

XXXII.

Hinc rectè Hilarius li. 8. de Trinit. Hæc verè nostræ vitæ causa est, quòd in nobis carnalibus, manētem per carnem Christum habemus, victuris nobis per eum ea conditio. nequa viuūt ille per Patrem. Et ibidem: Ita enim omnes vnum sumus, quòd & in Christo Pater est, & Christus in nobis est, ὁ ὃ κολλώμεν τῷ Κυρίῳ, inquit Apostolus, ἐν πνεύματι. 1. Corinth. 6. & 12. Iohan. 3. & 4. Item Ephes. 5.

XXXIII.

2. Cor. 13. Hæc ut sunt orthodoxa (ὅτι καὶ δύναμις ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἀληθινῆς, καὶ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας) ita ad regni Christi profunt adificationem (ὡς οἰκοδομὴ καὶ ἡ ἐκείνη καὶ αἰετὶς) mysteriumque incarnationis haud obscurant, sed illustrent, & vitam insuper trepidis conscientias afferunt consolationem, nec non à profanis & crassis illis, nescio cuius operis operati, imaginationibus, quibus ferè passim τῶν ψευδολογιστῶν καὶ τῶν ἀπληροφάνων, plus nimis hodie, pro dolor, fascinatū indulget, mentes piorum auocant.

XXXIV.

XXXIV.

Qua tamen omnia rectè sentientibus, ex sacrosancto
Scripturæ Canone, & symbolis Apostolicis approbatis,
piè diiudicanda, & sicubi opus est, candidè dextreque cor
rigenda, in timore Domini subiecta volo. Cessurus enim de
propheta *ἐν τῇ ἀρχαίᾳ*, cuius, planiora & saniora ex oraculis
divinitus præscriptis, demonstranti. Verùm à commentis
ingenij humani, in verbo labiorum Domini, catecho mihi,
Christo duce, tanquam à spelunca latronis, psal. 17.

XXXV.

Ideo autem doctrina de Filio Dei magnificenda est,
summaque cum reuerentia tractanda, quia clavis est ad o-
mnia Scripturæ sacra mysteria, & fundamentum continet
salutis nostræ. Imò vitam sola confert æternam credenti-
bus. Ioh. 17. Rom. 1.

XXXVI.

Nec frustra inquit Apostolus: *ἡμεῖς οὖν ὅς ἐστιν Ἰησοῦς ὁ Χριστός* 1. Cor. 3.
ἡμεῖς τὰ πρὸς τὸν κείμενον, ὅς ἐστιν Ἰησοῦς ὁ Χριστός &c. Innuit enim, qui
hunc articulū rectè teneat, reliquos omnes intelligere. Id
quod verum esse, sua quemque experientia docet.

XXXVII.

Quasi dicat: Quisquis in aliquo fidei articulo, propriè
sed dicto, aut quacunque tandem Catechismi parte hæsi-
tat, fundamentum hoc Christianæ pietatis, se nondum fi-
deliter satis iecisse sciat, sed humani aliquid adhuc pati, &
suas circumferre stipulas, quas tamen iis, qui dociles man-
serint & legitima scrutandi veritatem media piè vserint,
dies illustrabit.

XXXVIII.

Sed tu Fili Dei, qui solus es via, veritas & vita nostra,

86^a THESES DE VIVIFICA CARNE CHRISTI.
redde mentes nostras dociles, sanaque languores Ecclesie,
& sanctifica nos in verbi tui veritate, vt vnum in te
simus. VERBUM enim tuum est vna illa sa-
cro sancta copulatiua & æterna
veritas. AMEN.

*Multi ad veritatis cognitionem peruenirent, nisi
se dudum peruenisse putarent.*

Athanasius ad Epiſtet. Corinthiorum Episcopum
contra hereticos pag. 75.

*Quæ nimis manifesta praua, peruersaq; sunt, ea curiosius
tractare non oportet, ne contentiosis hominibus ambi-
gua videantur, sed tantummodo ad ea respondendum
est, quod ipsum per se sufficit, ea orthodoxa Ecclesia non
esse, neq; maiores nostros ita sensisse.*

r.
clefse,
te

us
i.
m
n

7